مولانا نجم الدین آخند زاده
د « النجم » په هنداره کښې

د « النجم » مؤسس دکتور سعید افغانی

دیزاین: الحاج سلیم عابد پیمان سویدن

Ketabton.com

لیکنه اوټولوونه

امین الدین « سعیدی – سعید افغانی »

۱۳۹۶

www.masjed.se

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولانا نجم الدین آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوټولونه:

امین الدین « سعیدي - سعید افغاني »

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې:

مولانا نجم الدين آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

ليکنه اوڅېړنه : **امين الدين « سعيدي – سعيد افغاني »**

تايپ او ډيزاين: عزيز« سعيدی»

لومړی چاپ: ۱۳۸۷ هـ . ش (آلمان)
دافغان استراتيژيکو څېړنو مرکز او دحق دلارې کلتوري ټولنې له خوا

دوهم چاپ: قاهره

خپرونکی: د مصر په عربي جمهوريت کې
د افغانستان د اسلامي جمهوريت سفارت، فرهنګي څانګه

نېټه: (د وري ۳۰) د 1396 لېږديز لمريز کال
د 1438 ق د ذوالحجة30 د (2017 د سپټمبر21)

نشراتي لړۍ: يو سل او ديارلسم (113) کتاب

amb.afghanistan@yahoo.com
saidafghani@hotmail.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیشگفتار

رساله‌ء *« مولانا نجم الدین آخند زاده د "النجم" په هنداره کښې »*، ده سال قبل توسط برادر گرامی الحاج دکتور امین الدین سعیدی فرزند رشید مؤسس و بنیانگذار هفته نامه‌ء «النجم » به مناسبت پنجاهمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه، در یک فضای دور از میهن یعنی در جمهوری فدرال آلمان، از طرف "د افغان اســتراتیژیکو څیړنیز مرکز او دحق دلارې دکلتوري ټولنې" اقبال چاپ یافت و مورد استقبال گرم خوانندگانی که به مسایل فکری، ادبی وروزنامه‌نگاری علاقه دارند، قرار گرفت و دانشمندانی نظیر پروفیسور عبد الله بختانی خدمتگار و استاد حبیب الله رفیع نیز بر آن مقدمه نگاشتند.

اینک شصتمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه فرا می‌رسد و آقای امین الدین سعيدي فرزند رشید مولانا دکتور سعید افغانی مناسب انگاشتند تا این رساله بار دیگر؛ اما در قاهره یا سرزمینی نشر شود که پدر دانشمندش نیم قرن قبل از همان " نجم المدارس" به قاهره آمد و سرانجام به مثابه‌ء نخستین افغان، حایز به اخذ درجه‌ء داکتری در فلسفه‌ء اسلامی، از دانشگاه مشهور جهان اسلام یعنی "ازهر شریف" گردید.

بخش فرهنگی سفارت افغانستان در قاهره افتخار دارد این رساله را که با نام یکتن از پیشگامان جهاد، مبارزه، دانش و عرفان سرزمین سرمدی ما افغانستان؛ یعنی مولانا نجم الدین آخند زاده پیوند دارد و همچنان یاد یکی از دانشمندان مشهور افغانستان دکتور سعید افغانی را نیز زنده می‌کند، به خوانندگان عزیز پیشکش می‌نماید، آرزومند است این رساله، مورد استفاده و استفاضه خوانندگان ارجمند قرار گیرد.

ومن الله التوفیق
فضل الرحمن فاضل
سفیر افغانستان در کشور عربی مصر - قاهره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

مصلح او مجاهد ملا نجم الدين اخند زاده

لـیکـنـه او ټـولـونه:
امـیـن الـدیـن « سـعـیـدي- سعیدافغاني »
دافغان اســتراتیژیکو څـیړنو مرکز
اودحق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدیر– جرمني

سـریـزه

د حق دلارې کلتوري ټولنه اود افغانستان استراتیژیکو څیړنو مرکز، در فرهنګي هلو ځلو په لړ کې یو هم د هېوادمذهبي، تصوفي او ستر مجاهد شیخ ملا نجم الدین «آخند زاده صاحب» لنډ ژوند لیک دې چې د « مصلح او مجاهد ملانجم الدین اخند زاده » ترعنوان لاندې ګرانو ، درنو وطنوالو او د « هډې صاحب » مینه والو ته یې وړاندې کوم .

د النجم جریده، هغه قلمي جریده ده چې پنځوس کاله (نیمه پیړۍ) مخکې زما د مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعید « سعید افغاني » له خوا چې د « نجم المدارس » مدرس او بیا مدیر وه ، تأسیس او خپره شوه او په دریمه ګڼه کې داسې ولیکل:
« مونږ غواړو چه د نجم الدین آخندزاده صاحب په حقله څه ولیکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .» او روسته بیا د آخندزاده صاحب په هکله مفصل معلومات خپاره شول.
دا جریدې چې یواځنې اصل یې زمونږ په اختیار کې دی، او د را ټولولو، تهیه ، ترتیب او نشر کارونه یې زما په غاړه اچول شوي وه. ما په پوره دقت او امانت دارۍ دادی دا دنده بشپړه او تکمیله کړه، او په ډېرې مینې یې ستاسو مبارک حضور ته ډالۍ کوم.
د یادونې وړ ده چې په دې برخه کې؛ د وطن نامتو لیکوال او ملي شخصیت محترم پروفیسور عبد الله بختاني خدمتګار او همداسې د محترم استاد څیړندوی حبیب الله «رفیع » او محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » د عالمانه لاربښونو نه د زړه له کومې مننه کوم، او الله تعالی دې په خپل فضل او مرحمت؛ هغو ته اجر ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسې د یادونې وړګنم چې زه دا مجموعه د خپل مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعید « سعید افغاني » چې د اسلام مبارک دین او د سولې، ښه تفاهم او دخیر او سلم لپاره یې تر آخرنۍ سلګۍ پورې مجاهدت وکړ ، اهداء کوم او د حق تعالی نه ورته د دایمي سعادت هیله کوم.

امین یا رب العالمین
امین الدین « سعیدي ـ سعید افغاني »
د حق دلارې د کلتوري مرکز څخه
د دسمبر میاشت، د ۲۰۰۹ م – کال، جرمني – برول

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپروفیسور عبد الله بختاني خدمتگار سریزه

ګران وراره ښاغلي امین الدین « سعیدي »
د حق د لارې امین او په دنیا او آخرت کښې سعید و اوسې.
ډېر خوشحاله یم چه خپل فکر په کار آچوې، قلم چلوې، وخت په وخت خپرونې کوې، له وخت نه ګټه اوچتوې او فعال یې.
ستا زیاترې خپرونې لنډې ګنډې دي. حجم یې ورکوټی او معنا یې لویه وي. او خیرُالکلامِ ما قَل و دَلّ .
ستا د دغه ډول کارونو، درې سوغاتونه راورسېدل، په مینه مننه!
د « النجم جریده » په دې کښې ډېر اهمیت لري، چه یو تاریخي فرهنګي خطي سند دې د چاپ له لیارې تاریخ ته سپارلی دی.
د مدرسې د خطي جریدې د اوو ګڼو محتویات دې هم عیناً او هم په ټایپي توګه چاپ کړي دي . لوی کار دی او ډېر ارزښت لري.
ماچه وکتل، پنځوس کاله (نیمه پیړۍ) د مخه زمانه راته داعي شوه. ستا د اروانښاد پلار مولوي محمد سعید « سعید افغاني » نوراني څیره مې مخې ته و دربېدله . هغه د نجم المدارس مُدّرِس او سر مدرس وو. زه د « ننګرهار » د ادبي، ثقافتي میاشتنۍ مجلې مسؤول مدیر وم.
کله به مو په هډه او کله به مو په جلال آباد کښې ناسته پاسته وه. د مدرسې او مطبوعاتو تر منځ مو روابط ټینګ کړي وو. متقابله همکاري، راشه درشه ، مشورې او مشاورې وې.
د « النجم » د جریدې تأسیس د همدې همفکریو یوه نتیجه وه، هغه خبرې را په زړه شوې چه ما ستا مرحوم پلار مولوي صاحب ته وویل: د جریدې لپاره « النجم » مناسب نوم دی. دا به بیشکه د مدرسې د شاګردانو لپاره تربیتي او تشویقي پانګه وي.
خو دې سره له تا څخه دا توقع هم په ځای ده چه (د دین ستوری) مولانا نجم الدین پکښې ښه وځلوې او دې کار ته د مدرسې استادان او شاګردان وهڅوې .
همداسې وشوو.
د جریدې دلومړۍ ګڼې په سر مقاله کښې لولو : « . . . د ننګرهارپه ورځپاڼه کښې د مدرسې د منسوبینو تبلیغي خدمت هغه دی چه لیدل کیږي . . . اوس د النجم اخبار، سره د ټولو مشکلاتو ، مېنځ ته راغله . . . »
په دریېمه ګڼه کښې بیا ((هیله)) څرګنده شوې ده: ((مونږ غواړو چه د نجم الدین آخندزاده صاحب په حقله څه ولیکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .))
د څلورمې ګڼې سر مقاله، بیا د نجم المدارس او النجم د مدیر په قلم د ((مصلح او مجاهد)) تر عنوان لاندی داسې پیلیږي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

((دغه عنوان لاندې غواړم چه د ملا نجم الدين آخند زاده صاحب سوانح ، چه په خپل وخت کښې زيات مصلح او د انګليسانو د استعمار په مقابل کې جنګيدلی دی، بيان کړم.))

دغسې بيا د النجم په نورو ګڼو کښې، د مدرسې د استاذانو او شاګردانو په قلم ، د آخونزاده صاحب د ژوندانه په ځانله ځانله اړخونو رڼا اچول شوې ده. يعنی د څېړنې کار د هغې پر ليکوالو ويشل شوی دی. چه د تکرار مخنيوی وشي او ضروري ټکي پاته نه شي . د کار دا ويش او ميتود زما او د مولوي صاحب په مشاوره شوی دی.

هغه ورځ هم را ياده شوه چه په ۱۳۳۹ هـ ش کال مولوي احمد ګل صاحب د مدرسې مشروو. د ذکر شوې لړۍ مضامين او د ننګرهار د يو شمير نورو پوهانو ليکوالو مقالې. په نوموړي مدرسه کښې د يو څېړنيز کنفرانس په ترځ کښې واورول شوې او يوه خوندوره مشاعره هم وشوه.

په دغه مهال زه د ننګرهار د ورځپاڼې مسئول مدير وم. د کنفرانس د جوړېدو ، چلـيدو، کاميابيدو، تنظيم او د مضامينو او اشعارو په ايډيټ او تنقيح کښې ، د مدرسې د اداري ملګری او مرستندوی وم. هغه ټول مطالب مې د ورځپاڼې له لیارې ، په دې هيله د تاريخ حافظې ته وسپارلې چه ګوندې چـې د کتاب په بڼه چاپ شي.

ډېر ښه وشو چه په جرمني کښې دافغانستان د کولتوري ودې ټولنې ، پروسږ کال زمونږ دا هيله تر سره کړه. او ډېر خوشحاله يم چه کتاب د لوستونکو ځانګړې توجه ځانته اړولې ده.

مثلاً :

ښاغلي فضل الرحمان فاضل هغه په دري ژبه ترجمه کړې او چاپ لاندې دی. کيدای شي چه په ځينو نورو ژبو هم ترجمه شي.

او داده اوس تا د (حضرت نجم الدين آخونزاده مولوي ډاکټر سعيد افغاني د النجم په جريده کښې) رساله ليکلې او ترتيب کړې او تقريباً د هغه کتاب خلاصة الخلاصه دې چاپ کړې ده.

ګرانه سعيدی!

ماته ستا درېيم ارزښتمن سوغات د (زن و نبوت) رساله ده. واقعاً علمي او ابتکاري څېړنه ده. هغې سره زما نظريه هم چاپ شوې ده. تاته د هغې رسالې د ليکلو او چاپولو مبارکي هم وايم.

د الله پاک له درباره درته د نورو زياتو علمي څـېړنو او خپرونو بريالیتوب غواړم. والسلام.

ستاسو خدمتګار

کابل _ خير خانه مېنه _ درېيمه برخه

د ۱۳۸۷ د زمري اوله د ۲۰۰۸ د اګست ۱۲ مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » سریزه :

« النجم » ستاره ای در آسمان مطبوعات کشور

«**النجم** » هفته نامه دیواری ای بود که نیم قرن قبل به یمن همت یکتن از دانشمندان کشور تأسیس گردید ونخستین شمارهء آن در برج میزان سال 1337 خورشیدی ، دیوار های مدرسهء نجم المدارس را در شرق کشور، آذین بست.

مؤسس وسردبیر این هفته نامه دکتور محمد سعید « سعید افغانی» بود که در آن زمان، مدرسهء نجم المدارس را رهبری می کرد وآقای حضرت خان شاگرد صنف دوازداهم آن مدرسه، معاونیت هفته نام «النجم » را بر عهده داشت.

عنوان هفته نامه به خاطر یاد آوری از مجاهدات و مبارزات غازی نامدار ومجاهد پرهیزگار مولا نا نجم الدین آخندزاده صاحب و فعالیت های منسوبان مدرسه نجم المدارس اخذ شده است.

دوست عزیز من آقای امین الدین « سعیدی » فرزند رشید دکتور محمد سعید سعید افغانی که از سه دهه بدینسو ، فعالیت فر هنگی دارد ، به همت او هشت شماره این هفته نامه مجدداً به زیور طبع آراسته می‌گردد.

« النجم » شاید با درنظرداشت تاریخ نیم قرن قبل، در مقایسه با مطبوعات امروزی، دارای کاستی‌هایی باشد، مثلا شاید صفحه آرایی مناسبی نداشته باشد، اما با یقین کامل در آن دوران، گام استواری بوده است که باید بر داشته می شد، واین گام مهم را شادروان دکتور محمد سعید سعید افغانی بر داشته است.

« النجم » در نخستین شماره اش هدف نشراتی خود را ، بیان گزارشهای اجتماعی ، دینی و تر بیتی خوانده است و زمانی که با ژرف نگری صفحات آن ورق زده شود ، خواننده در می‌یابد که سر دبیر دانشمند آن شادروان دکتور سعید افغانی، بر نامه های سودمندی برای آینده داشته وحتی می خواسته است با دریافت امکانات بیشتر «النجم » را به صورت معیاری وچاپی در خدمت عامه مردم قرار دهد.

یکی از اهداف غیر مکتوب سر د بیر « النجم » پرورش نسل جدید در میان دانش آموزان مدرسه نجم المدارس است، تا ایشان را با جهان قلم و مطبوعات بیشتر آشنا سازد.

مضامینی که در آن دوران به قلم شاگردان صنوف هشتم، نهم، دهم، یازدهم، ودوازدهم نگارش یافته است، خواننده را به آینده امیدوار می‌سازد و نیم قرن بعد وقتی از کار نامه های بعدی شاگردان آن دوران اطلاع حاصل می‌کنیم، موثریت و نقش « النجم » را در آگاهی بخشی بهتر درک می نمائیم.

مثلاً صمیم کاکړ شاگرد صنف نهم در سال 1337 خورشیدی بعد ها به حیث یکتن از پیشگامان مبارزه اسلامی می در خشد و در راه دفاع از ارزش

(c) ketabton.com: The Digital Library

های ملی ودینی جام شهادت می نوشد. یا مولوی سلطان عزیز شاگرد صنف هشتم آن دوران که مضامینی به قلم او در «النجم» به چاپ رسیده است، بعدها خدمات فراموش نا شدنی در عرصه تعلیم و تربیه به و یژه در میان مهاجران در پشاور انجام می دهد کـــه بلا ریب هسته این فعالیت ها در روش آموزش و پرورش آن سال ها در دل او نقش بسته است.

در « النجم» اعلاناتی هم به چشم می خورد که به سهم خود برای آگاهی بخشی دیگران نهایت ارزنده است. به گونه مثال در النجم آمده است که :

النجم به پرسشهای شرعی پاسخ می گوید :

ویا اینکه :

مضامین ارسالی کوتاه، مفید ومتین باشد.

یکی از پرسشهای طرح شده در هفته نامه « النجم » این سؤال نهات سودمند است که : « مدرسه چگونه پیشرفت کند؟ »

در هر شمارهء «النجم» ، چند پاسخ به پرسش بالا درج شده است که در آن دوران برای خوانند گان رهگشا بوده است.

یکی از اعلانات مهم در هفته نامه « النجم » تقاضا از خوانندگان است تا معلوماتی که راجع به جنبه های گونان گون زنده گی ومبارزات مجاهد سُترگ، ملا نجم الدین آخند زاده دارند، جهت نشر به اداره «النجم » بفرستند.

اینجانب که حالا این سطور را می نوشتم به یاد جریدهء دیواری می افتم که ما متعلمان صنف هشتم مدرسهء امام ابو حنیفه (رح) در کابل، در سال 1352 هجری خورشیدی به نام « لغة القرآن » اولین و آخرین شماره آن را به دیوار آویختم که مضامین آن توسط چند تن از شاگردان صنف هشتم تهیه می‌گردید و به خامهء زیبای امین الرحمن خلیل همصنف دیگر ما خطاطی می شد، و استاد زبان عربی ما استاد ابراهیم الشدی تبعه عربستان سعودی، از نگاه ادبی، مضامین آن را اصلاح می کرد . شاید آن جریده که بدون مشوره آمر مدرسه بر دیوار آویخته شده بود، باعث شد بعد از شماره اول دیگر به چا پ نرسد.

به هر ترتیب با این مقدمه میان خوانند گان و متن کامل هفته نامه « النجم » بیشتر حایل نمی‌گردم و با قدر دانی از زحمات برادر گرامی ام آقای امین الدین « سعیدی » وطلب مغفرت وآمرزش برای دکتور سعید افغانی، مؤسس و سر دبیر « النجم » موفقیت های بیشتری را برای برادر گرامی آقای امین الدین « سعیدی » آرزومندم.

فضل الرحمن « فاضل »

12 اسد 1387 خورشیدی – کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د استاد حبیب الله « رفیع » سریزه

د « النجم » دورکې جریدې څوګنې

«خپرونې » درڼا په لور ګامونه دي، دروڼتیا په لور ګامونه دي او د پرمختیا په لور ګامونه دي چې دچاپ اختراع دا رڼا د نړۍ ګوټ ګوټ ته ورسوله.

افغانستان ته هم چاپ او مطبعه او ورسره خپرونې او مطبوعات څه کم یوه نیمه پیړۍ وړاندې را غلل او د (شمس النهار) لمر دهیواد دخپرونو په تیاره اسمان کې څیره و وهله او همدا لمر به کله ولوید او لکه به بیرته راوخوت.

په ۱۳۹۸ لمریز کال (۱۹۱۹ ع) په هیواد کې دخپلواکۍ دلمر له راختلو سره د افغانستان دخپرونو اسمان تر پخوا ډیر رنګین او د راز، راز خپرونو په رڼاؤ زرین شو .

ښوونځي او مدرسې په خپله د رڼا مر کزونه دي، په دې وخت کې له دې مرکزونو سره دخپرونو رڼا هم ملګرې شوه او دا لړی نور علی نور شوه او د هیواد له لومړنی مدرسې حبیبې څخه د «معرف معارف » میاشتنۍ جیبي مجله را ووته چې دلیسې مدیر محمد حسین دلېسې دزده کوونکو په وسیله چلوله او دحبیبیې د زده کوونکو مقالې په پکې خپریدې، دمستوراتو ښوونځي هم چې په هیواد کې دنجونو لمړنی ښوونځی ؤ د « ارشاد النسوان » په نامه جریده را وایسته او بیا د آئینهٴ عرفان مجله خپره شوه او د اماني دروې له پای سره د « مکتب جریده » نشر شوه.

تر اغتشاش وروسته دا کار غړند شو او تر ډیره وخته معارف ډیرې لږ خپرونې درلودې او تر « آئینه عرفان » او « عــرفــان »پرته پوهنې نورې خپرونې نه درلــودې ، د اروانښاد شهید محمد داوؤد خان د صدارت او د اروانښاد علي محمد پوپل دپو هنې دوزارت په وخت کې دپو هنې دخپرونو یوه نوې او ګټوره لړۍ را پیل شوه ، په دې لړۍ کې د « اخبار عرفانی » جریده، د « آزادۍ » کالنۍ خپرونه د « ادب » څیړنیزه مجله ، « افغان طبي مجله » ، د « اقتصادي څیړنې » مجله ، د « بخوان وبدان » مجله ، د « بدني روزنه » مجله، د « پالندوی » مجله ، د «پولتخنیک » مجله، «پو هنه » مجله، د « جریده تعلیم وتربیه »، د« تعلیم او تربیې » مجله ، د« څاروندی» مجله، « دحقوق » مجله، د «خدمت» مجله، « جریده دارالمعلمین»، د « ښوونکې » مجله ، د«علم او فن » مجله، د « کابل پوهنتون خبرونه » خپرونه، د « نجونو روزل » مجله، « ورمه » مجله اونورې خپرې شوې .

همدا راز داوخت ځینې ښوونځیو هم چاپي او قلمي خپرونې پیل کړې چې شمیره یې لسهاؤ ته رسیده ، دنجات ښوونځي د « نجات » جریده خپره کړه او نورنوټولو لېسود یوالي جریدې درلودې او دپو هنې وزارت کتابتون دکوچینانو ږغ مجله خپره کړه.

همداوخت چې دپوهنې وزارت په مرکز او مربوطاتو او ښوونځیو او پو هنځیو کې مجلې او خپرونی راوتلې، له کابل نه ډیر لرې د ننګرهار نجم المدارس په دیني مدرسه کې ددې مدرسې منور او پوه مدیر اروانښاد ډاکتر سعید افغاني د « النجم » په نامه د جریدې یو روڼ ستوری چی هره چارشنبه به یې له دې مدرسې نه سترګک واهه د ۱۳۳۷ لیږدیز کال دتلې په ۳۰ نیټه خپلې خپرونی پیل کړې او پکې ویې لیکل:

(دا اخبار دمدرسې جریانات ښیي او اجتماعي، دیني ، تربیوي خپرونې کوي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

له همدې هدف سره سم يې په ساده روانه پښتو ټولنيز، فلسفي ، ادبي او علمي مسايل او مطالب خپرول او ددې مدرسې د زده کوونکو د ذهني تنوير او د سياسي او اجتماعي شعور د ويښولو له پاره ئې کار کاوه .

بل مهم ټکی دادی چې موږ هغه وخت ډيرې نورې ديني مدرسې هم درلودې لکه په کابل کې عربي دارالعلوم، تخارستان ، فخر المدارس، نور المدارس، خو هغه مدرسې تر ډيره حده وچې ديني مدرسې وې او دنورو علومو تدريس ته لږ بر خه پکې ورکول کيدله، خو د اروابناد ډاکتر سعيد افغاني د « النجم » محتويات ښيې چې ده نجم المدارس ته يو ذهني او فکري وسعت ورکړ اوديني علومو تر څنګ يې ، فلسفې ، حکمت او نورو عقلي او نقلي علومو دزده کړې په لاره کې هم پراخ نظر درلود او دالنجم جريده يې پر راز راز موضوعاتو او مضامينو سپوللی وه .

ښاغلي امين الدين «سعيدی » (د ډاکتر «سعيد افغانی » خلف الصدق) لوی کار کړی چې ددې قلمي جريدې اته ګڼې يې موندلې او اوس يې تا سو ته د النجم دتاريخي کلکيسون په توګه وړاندې کوي ، دوی وايي چې د دې جريدې نورې ګڼې هم ليکل شوې او په قلم تکثير شوې دي. کاشکي هغه وموندلې شي او که ونه موندلې شي هم لوی کار دا شوی چي دوی ددی ورکي قلمي او علمي جريدې څو ګڼې او نمونې بيا موندې او دافغاني خپرونو ډګر ته يې رابر سيره کړې، زه مبارکي ورکوم او د ژوند په ټولو ډګرونو کې ئې بريا غواړم !

په درنښت
حبيب الله «رفيع »
دافغانستان دعلومو اکاډمی مشاور
۱۳۸۷ /۵ /۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح او مجاهد
ملانجم الدین آخند زاده

مولوي داکتر محمد سعید « سعید افغاني » چه دهیواد دینی او ملی شخصیتونو له ژوندانه سره مینه او خاصه علاقه لرله ، دنجم الدین آخوندزاده صاحب دځیرنو تاداو په کال (۱۳۳۷ لیږدیز) دنجم المدارس په مدرسه کښی کیښود:
کله چې مولوي سعید افغاني په کال (۱۳۳۷ لیږدیز) دهغه مدرسې مدیر او سر مدرس و نو هلته ئې دمدرسې دشاګردانو ددیني ، اجتماعي تربیتي د لوړ تیا لپاره اوه نیزه قلمي جریده په دوو مخونو کښې دلمړي ځل لپاره په نشراتو پیل وکړ.
ددې جریدې لومړی ګڼه د ۱۳۳۷ هجري شمسي کال دمیزان په ۳۰ مه نیټه (د النجم) په نامه خپره شوه چې د آخوندزاده صاحب له نامه سره ارتباط لری.
مولوي داکتر سعید افغاني د النجم په څلورمه ګڼه کښې چې په کال (۱۳۳۷ هجري شمسي) دعقرب دمیاشتې په (۲۱) نیټه خپره شوه ، داسي ولیکل:

النجم ګڼه « ۴ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۷»

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه :

د دغه عنوان لاندي غواړم چي د ملا نجم الدین اخندزاده صاحب، سوانح چه په خپل وخت کښې زیات مصلح او دانګلیسانو په مقابل کښې په کلو کلو جنګیدلې، بیان کړم .

۱ـ د ده اجمالي پېژندانه:

ملا نجم الدین « اخند زاده صاحب » «۱» د امیر عبدالرحمن د پاچائی په وخت کښې د لـوی اعتبار خاوند ؤ . دغه شاه دي سره دمأذونانو دکابل په ښار کې بندي کړو.
دی د بندي خانې نه په یو خاص تر تیب مخ په مشرقی وتښتیده او هلته د مشرقي په سرحدادتو کښې د مهمندو په سیمه په ژروبی او چمرکند کښې اوسیده او د انګلیسانو په مقابل کښې به جنګیده.
دي بیا دامیر حبیب الله خان د پا چائی په وخت کښې دهغه په غوښتنه او اعتماد بیرته افغانستان ته راغې او دننګر هار په ولایت کښې دجلال کوټ نه مخ په جنوب دهډې په قریه کښې اوسیده.
ده د همدغه پا چا په عصر کښې ډیر د اسلام ددین اساسونه محکم کړل او هر خواته یې ریښې او پلی خورې شوې او دی د داسې لوی شخصیت خاوند شو ، چه په ټول افغانستان کښې ده د خلکو په عقیده حاکمیت درلوده. دغه منلی شخصیت د همدغه امیر حبیب الله په وخت کښې « ۱۳۲۰ یا ۱۳۲۱ هجري قمری » کال ؤ چه د اجل داعې ته ئی لبیک وویلې.
په دی حساب دده د وفات تأریخ (قبر غازی) « ۱۳۲۰ » لیږدیز لمریز کال دی .
د ده مزار او مقبره دهډې په قریه کښې د والا حضرت سر دار محمد داؤد خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان صدراعظم په اهتمام ښه جوړه شوی. د ده هديره د ټول مشرقي او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پشتونستان د خلکو د عقيدې ځای دی «۲»

النجم ګڼه « ۵ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۲۸ »

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه:

۲ـ د ده تفصيلی پيژندنه :

دنجم الدين اخند زاده صاحب « رحمة الله عليه » د مفصل پيژندلو د پاره په کار ده چه په لانده ډول سره ئې وپيژنو :

۱ ـ د ده عمر او حيات او قواره
۲ـ د ده هويت قوم او نسب
۳ـ د ده اصلی او فرعي مسکن
۴ـ د ده تحصيل او علم
۵ ـ د ده تصوف
٦ ـ د ده جهاد
۷ ـ د ده دشهرت اندازه او کار روائې تر مرګه پورې
۸ ـ د ده مشهور مأذونان او منسوبين
۹ ـ دده د مرګ نه وروسته شهرت او تأثيرات

مګر ډير تأسف دی چه د داسې يو لوی شخصيت چه د ټول حيات ګذارشات او حر کات ئې نهايت متانت او سنجيدګي لري. هغومره چه ويل کيږي او يا اورديل کيږي او يا ئې وينو په دغه اندازه د ده سوانح دليکلو دپاره چا کوښښ نه دی کړی. په دغه حقله زموږ ګيله دده دمعقولو منسوبينو نه کوم چه په خپل وخت کښی نهايت منلي تير شوي، زياته ده. يوازې د ملا طوطی آخند نه هغه هم صرف دده د مواعيظو تذکرې، مګر نهايت ناقص ليدل کيږي او بس.

په هر صورت که اوس زموږ په لاس کښې مطلوبه معلومات راشي اميد دی چه څه نا څه خو به ترې جوړ شي او آينده د پاره به ګونډې دغـه آرزو د ده پـوه عقيدت مندان کوښښ وکړي چه زموږ د هدف نارسيده مطلب تکميل او پوره کړي. باور لرم چه په دغه ليار کښې سعيه به د ده د عقيدت مندی ښه ثوبت وي .

د ده عمر او حيات او قواره :

زموږ په لاس تحريري اسناد ډير کم دي. کوم تحريري سند چه زموږ په لاس کښې شته هغه يوازی د ده د فوت تأريخ ښې چه په (۱۳۲۰) او يا (۱۳۱۹) هجری قمری کال کښې فوت شوی، چه د ده نه د ټول عمر اندازه نشي معلو ميدلې. مګر ؛ شفاهاً مو ډير او ريدلي چه آخندزاده صاحب عمر او يا کلو په حدود کښې اندازه کيدلې شي. خلک وائي : چه ښه قوي وجود ئې درلوده مګر ؛ رياضيت او تقوی په وجه نحيف شوی ، حتی چه د ډير رياضيت په وجه د ده د لاسو رګونه شنه شنه بلقيدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وائي چه دی ښه خوش قـواره ځږ سړی ؤ ، او په اوچلي باندې شین خال هـم درلوده او د ده دشین ښکلی خال شهرت زیات ؤ .
د ده رنګ او قواره با تاثیره هیبت ناکه وه ، دورایه به په خلکو د ده رعب ولیده مګر؛ په عین وخت کښې مشفق او مهربان هم ؤ .
د د حیات ټول په حرکت کښې تیر شوی . معلو میږی چه د ده په ضمیر کښې یو داسی اور او تپش او حرکت موجود ؤ چه په یو ځای نشو پاتې کیدلی .
ده هر چیرته ته دخلکو په افکارو کښې داسی تحول قایم کړ ی چه تر ننه هم هغه تحول دخلکو په مابین کښې یاد او د قدر وړ دی ده په ځان باندی ډیر خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړي ؤ. د ده د حقانیت د اثبات دپاره دا کافی ده چه دی ټولو پوهو علماؤ منلی ؤ او د ده حر کات ئې د اسلام د دین په اساس موافق ګڼل .

النجم ګڼه « ۶» چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۵»

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه :

۳ـ د ده هـویت قـوم او نسب:

اصلي او فرعي مسکن او ځایونه ئې :

ملا نجم الدین « اخند زاده صاحب » په قوم کاکړ او په ملیت افغان دی. په اصل د جنوبی شپلګر د علاقې نه دی، او هم هغلته د ده نیکونه او پلرونه تیر شوي «۳» .
دی بیا دتحصیل او زده کړې په وخت کښې د جنوبي نه مخ په مشرقي ننګرهار را روان شوای. په ننګر هار کښې ځای په ځای دیره شوی او تحصیل ئې کړای دی.
د تحصیل دپاره آفریدوته هم تللی. پیښور او صوات کښې هم اوسیدلی دی.
ده د تحصیل نه ورسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوې او په هډه کښې اقامت اختیار کړی ؤ .
لکه مخکښې چه مو وویلې د ځینې سیاسي معاذیرو په وجه کابل ته غوښتل شوی ؤ دکابل په ښار تندور سازی کښې او سیدلی او بیا دکابل نه مخ په ننګر هار تلی او مهمندو په علاقه په جړوبی ، او چمرکنډ کښې استوګنه کړې ده .
په ننګرهار کښې په روداتو کښې څه موده تیره کړې او هلته په فقیر آباد او نورو روداتو او شینوار کښې ګر ځیدلی . په لغمان او سور رود او کامه او خو ګیاڼو کښې هم د وعظ او تبلیغ او یا دنورو مقاصدو په مطلب تلی دی ، دګرمي په وخت کښې دی به کابل ته هـم تلو او هلته په پغمان کښې څه موده ئې استو ګنه کړی ده.
دی په شمالی کښې د کوه دامان خواته د داؤدځو په علاقه کښې اوسیدلی او شاید چه هلته به د کـوه دامـان په ځینو ځایو کښې ګرځیدلی وي، مګر ؛ د ده د حیات آخرنی شپې او ورځې د ننګرهار په علاقه د جلال کوټ نه درې میله

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ په جنوب هـدې کښې تیر شوي دي. دی شاید په نورو ځایونو کښې هم گر ځیدلې او یا اوسیدلی وي مگر ؛ مونږ نه دی اوریدلي، نو ځکه دلیکو جر ئت نه کؤو .

د ده تحصیل او علم :

مخکښې مو وویل چه دی د تحصیل دپاره زیات گرځیدلې او په ډیرو ځایونو کښې او سیدلی دی .

وائی چه اخند زاده صاحب ډیر پوه او ښه معقول عالم ؤ په تفسیر ، او حدیث ، قرائت ، صرف، او نحو ، او فقه ، او اصول ، او معانی ، منطق ، او هیئت او ریاضی ، او حکمت ، او میرا ، او حساب او تصوف ... .

النجم گڼه « ۷ » چهارشنبه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۲ »

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه :

۴ـ دده دعلم او تحصیل :

په علومو کښې ئی ښه قوي لاس درلوده ، رښتیا دده هغه کتاب خانې نه چه اوس د نجم المدارس په لاس کښی ده ، معلو میږی چه دی ښه عمیق عالم او د مطالعی شائق ؤ .

وائی چه اخند زاده صاحب به د علما سره ډیر علمي بحثونه کول ده به همیش دعلم دپاره دعمل اندازه کتله ، د ده استاذان هم خلک ښه یادوی .

د ده د استاذانو په سلسله کښی د سر شاهی نه چه سړی مخ په برو ځی یو هدیره ده دهغی ځای خلک یو قبر ښی وائی دا داخندزاده صاحب استاذ تیر شوی او ډیر ښه مبارک شخص ئی خلک یادوی .

وائې ملا نجم الدین اخندزاده صاحب د ده زیارت ته را تلو دده استاذان په ننگرهار او سر حداتو او صوات او پیښور او شاید نورو ځایویونو کښې هم تیر شوی وي.

کوم وخت چه دده دعلم قال نه مخ په علم حال تو جه برابر وی داوخت دده یو بله دوره شروع کیږی.

دا په تواتر ثابته ده چه آخندزاده صاحب دصوات صاحب نه په حیات کښې د قادری شریفی طریقه وکړه او په دغه طریقه کښې ترنه درسونه کامل کړو ، او مأذونی مرتبې ته ورسیده.

ده په صوات کښې ډیر وظایف کړي او د صوات صاحب په نزد نهایت منلی ؤ . که څه هم زمونږ سره د ده او صوات صاحب په هغه وخت کښې د کرامت زیاتې قیصی نشته مگر؛ مونږ دومره پوهیږو چه دواړه جنابان با تقوی او پرهیز گاران تیر شوی ، عقیده لرو چه اوراد او وظایفي ئې ډیر پوره تأثیرات شته دي مگر ؛ زه نه غواړم چه دقیصو رطب اویالس یاد کړو .

وائي ملا نجم الدین اخند زاده صاحب په څلور واړو طریقو کښې مأذون و « ۴» . مگر ؛ ده به خلکو ته یوازی د قادری طریقی اجازه ورکوله « ۵» .

النجم گڼه « ۸» چهارشنبه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۹ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه:

۵_ د ده تحصیل او علم او تصوف:

هـڅی صاحب عـالم ؤ ، مگر ؛ داسې نه چه علم ئې دعمل سره نه برابر یده او یا دسر تنبه توب نه به ئی کا راخستلو او یا د کبر او غرور نه ډ ک عالم او یا داچه د ده علم د اوهامو او خرافاتو یوه مجموعه ؤ او یا خدای ناکرده چه ده به دین ددنیا دپاره وسیله گرځولی وي .

دی یو حقاني عالم ؤ، ده داسلام دین پیژندلو. دی په دې خبره پو هیده چه خلکو کښې باید د محبت او مؤدت اساس قایم شي. دی ریا کار صوفی نه ؤ، او نه دکونج او صومعې طرفدار ؤ . دی یو اجتماعي شخصیت، همیش دناوړو رسم او رواج سره مجادلې کړي، خلک ئې دبې کارئ او تنبلۍ نه خلاصول .

مصلح او مجاهد

د سعید افغاني لیکنه:

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب به علماؤ سر زیات محبت کولو او ښه عالم به ئې زیات خوښو او نازوو.

دهغه وخت علماؤ په ده باندې دعلمیت آزمیښتونه کړي ؤ علماؤ ، دده نه په لویو لویو کتاب، او علومو او په باریکه باریکه مسایلو کښې پوښتنې کولې، مگر؛ دده سره دعلمیت اندازه قوي وه.

دعلماؤ پو ښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړي دي. د علماؤ په نزد ښه جید عالم ثبوت شوی ؤ نو ځکه ئې دی د دین داقتدا او ددین دحمائې دپاره دهغه عصر لوی نابغه شخصیت لیدلو. ده علماء تربیه کول او علماؤ ته ئې د عمل درس ورکولو .

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب ته هر کال په سلهاؤ بړستنی جوړولې او بخشش په ډول به ئې ورکولې. دی دعلماؤ دپاره خولی او پگړی پیداکولې او د بخشش په قسم به ئې ورکولې.

دنجم الدین آخندزاده صاحب علمي بحثونه علمي موعظې او خطابې ښې با تاثیره یادیږي. ده خلکو ته د کونج او زاویې درس نه دی ورکړی. ده خلکو ته دنیا په دا شان بده نه ده ظاهره کړې، چه خلک دې دنیا ترک او کار دې نه کوي .

دی په دې خبره پو هیده چه ددنیا مذمت هم ددې د پاره دی چه باید مسلمان د دنیا د محبت اندازه وپیژني، داسې نه چه د دنیا د محبت په وجه دخلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خیال ونه ساتي.

داسې دنیا نه چه هرج مرج پیدا شي، د جنگ او قتل موجب وگرځي او داسې نه چه خلک په دنیا غَرّه شي، خپل خالق هیر کړي او دبلې ورځې غمه ورسره نه وي . اوکه نه دنیا د دې دپاره چه د ځان او دخلکو دخدمت او رفاهیت په مقصد وي بده نه، بلکه پید ا کول ئی ثواپ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجم الدين اخند زاده صاحب حقيقی عالم، په دې خبره ښه پوهيده چه ځنګه علماء دې په دې پوه ؤ چه د خلکو داصلاح دپاره څنګه علم په کار دی.

ده سره دا ملاحظه وه چه د وخت او زمان مراعات شته دی. ده علماء په ځان را ټول کړل او خلکو کښې نوی روح پو کړو.

مګر ؛ ډير تأسف دی چه د ده د کار نقشه د ده نه پاتې وروستينو خلکو بدله کړه. په دې پوه نه شول چې اصلی سر څه وٍي، په دی ښه پوه نشول چه د نجم الدين اخند زاده صاحب مطلب څه ؤ. چا داخيال وکړو چه د آخند زاده صاحب سره د تسپو دشمار خيال ؤ.

څوک په دی عقيده لاړل چه ډوډۍ ورکول او لنګر مقصود دی، چا دا ګمان وکړو چه په سر مراقبه سپين څادر او قبا په کار ده، چا سره دا سودا پيدا شوه چه چا د ساده خلکو په وسيله نور خلک تهديد ول او غولول په کار دي.

همداوجه وه چه چا دلنګر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هنګامی او چا د مدرسې جوړولو په انګازی، چا په دې نامه چه دا کـوم!! او داسې داسې خيال مې دی ناروا ، ناروا کارونه وکړل. عامونه ، عامونه مسلمانان ئی په حقيقي اسلام باندی هم بد ګمان کړل.

خدای خبر چه داسې جنابان د اوسنی اسلام د ضعف له امله په هغه ورځ د پاک خدای په لوی دربار کښې څه ځواب ورکوي؟

بايد ووايم چې: نجم الدين آخونزاده صاحب په مخلصانو کښې ښه پاک او پوه خلک هـم وه. د هغوی د خـدمتونو اندازه مونږ سر شته. اميد دی چه د هغـوی د کارنامو تذکری باندې آينده تماس و نيسم او خپلو ګرانو لو ستو نکو دپاره ئې دهدئې په ډول وړاندې کړم .

---

(۱) سر محقق عبدالله بختانی خدمتګار دنجم الدين اخندزاده صاحب دنوم په هکله ليکي:

« ما د سر محقق مولویؑ محمد اکبر معتمد شينواری څخه څو څو ځلی اوريدلی دي چه هغه به ماته ويل: چې ما د شينوار و صوفي صاحب نه اوريدلی دي چې: دهډی آخونزاده صاحب اصلي نوم (عبد القدير) دی، مګر د علم ، رو حانيت او غزاګانو په برکت و نورو لخوا ورته (نجم الدين) لقب ورکړ شوی دی چه معناي (د دين ستوری) کيږی. سعيد افغاني

پرې اضافه کول غواړم چې هغه څوک چې درې نسله ملا وي نو هغه ته آخوندزاده وايي. آ. سعيدی

دشينوارو صوفی صاحب اصلي نوم صوفي علم ګل دی. دآخوندزاده صاحب مأذون او هغه ته نژدې سړی و په ډيرو غزاګانو کښې يې دجناب هډۍ صاحپ سره برخه اخستی ده.»

(دهډې آخوندزاده مولنا نجم الدين) ليکنه: سر محقق عپد الله بختانی خدمتګار. دغه کتاب په ۱۳۸۷ (دافغانستان دکلتوري ودې ټولنه)

(۲) دننګر هار د سره رود د ولسوالی دچهارباغ حضرت محمد سعيد سعيدی مجددي عليه الرحمه دحضرت صاحب عطاء معصوم مجددي زوی دی. په کال ۱۳۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

هجري شمسي کښې په چهارباغ صفا کښې زیږیدلی او دسنبلی په شپږمه کال ۱۳۷۲ هجري شمسي د لوی اختر دمیاشتې په ۱۹ مه دخوږ یانېو په اګام کښې حق ته رسیدلی. هغه مرحوم چې دمولانا نجم الدین آخوندزاده یو نژدې ملګری، دوست، مرید او خلیفه یا مأذون وو د نجم الدین د آخونزاده صاحب د وفات نیټه په خپله هغه مرثیه کښې چې (در مرثیه غوث زمان قطب دوران قدوۀ سالکان پیشوای پیر وجوان مرشد کاملم محبوب دلم اعنی صاحب هډه رحمة الله علیه) په نامه یادیږي، دنجم الدین آخند زاده صاحب د وفات نیټه: (دچهار شنبې شبه د ۱۳۲۰ هجري قمري کال د روژی دمیاشتې ۲۱ مه معرفي کړې ده.)

مرحوم حضرت صاحب محمد سعید د په خپلې مرثیه کښې پدې هکله لیکي:

چـــونکه سردار بشر رفت ازاین دار فنا
صبر از رفتن خـــوبان جهان مـــی بینم
صبر تلخ است ولیکن ثمرش شیرین است
مژدهٔ نیک به صابر زسبحان مـــی بینم
گر ازاین دار فنا جــــان به سلامت ببرم
سابقون را همه ای غمـــزدگان می بینم
شپ چهارشنبه شنو تو ز وفـات صاحب
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
سنۀ الف وهم سه صد وعشرین بـه یقین
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
چـونکه خوبان هم رفتند سعیدی ز جهان
شو مجرد کـــه ترا نیز روان مې بینم

در مرثیه ای که در فوق تقدیم گردیده، با قید (یقین) مصرع تاریخ (سنۀ الف و هم سه صد و عشرین (۱۳۲۰ به یقین) معرفي شده است.
(مأخذ: دمحترم سر محقق عبد الله خدمتګار دهډی اخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه صفحه ۱۳۱ او ۱۳۲) دچاپ کال ۱۳۸٦ (۲۰۰۷ م) ټولنه لخوا - جرمنی) په پیښاور کښې چاپ شوې.)

(۳) محترم سلطان عزیز دمرحوم آخوند زاده صحا ب د نوم په هکله داسې لیکي :

دمرحوم آخوندزاده صاحب نوم (نجم الدین) او اصلي مسکن ئې د افغانسان شلګر دی. ولې دوی په ننګرهار او صوات او دپښتونستان په نورو ځینو کښې په (کابل) ملا شهرت درلود او دوی په خټه کاکړ او په کاکړو کښې (ابک زائی) او په ابک زایو کښې (اخونزاده خیل) حسابیږي دغه کورنی او س هم په شلګر کښر په اخونزاده خیلو سره خورا مشهوره ده دهمدې کبله دوی ته داخونزاده لقب هم ور په برخه شوی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ ته دمرحوم اخونزاده صاحب نژدې خپلوان پوره معلوم ندي مگر دومره خبر یو چه ، د دوی مبارک والد محمد حسن آخونزاده نومیده خو افواهی مو اوریدلی دي چه دوی نژدې خپلوان ډیر نه در لودل.

(مأخذ: دننگر هار ورځپاڼه: ٤٩ مه گڼه د١٣٣٩ دثور ٣١ نیټه)

(٤) جناب نجم الدین آخوندزاده صاحب د قادرید طریقې شیخ او د تصوف په څلورو مشهورو طریقو (قادریه ، نقشبندیه ، چشتیه ، سهروردیه) کې مرشد او پیر و. او په سلگونه مأذونان ئې درلودل.

آخوند زاده صاحب دقادریی دطریقې نه علاوه په دغه نورو طریقو کې هم اِذن ورکاوه.

(٥) ـ دهډې صاحب مشهور مأذونان :

یادونه:

مأذونان یا خلیفه هغه چاته وایي چه پیر ورته دمرید نیولو اجازه ورکړې وي.

دآخوند زاده صاحب ځینی مأذونان هم دې درجې ته رسیدلي ۏ چې هغوی هم ځانته مأذونان ټاکلي وو.

محترم راز محمد دغبرگولي دمیاشتې په (٣ او ٤ نیټه) کال ١٣٣٩ لېردیز - لمریز د ننگرهار دورځپاڼې په (٥٢ او ٥٣) گڼې کښې د نجم الدین آخند زاده مشهور مأذونان په لاندې ډول معرفي کړي:

اول : میا قمر الدین:

میا قمر الدین صاحب په اصل کښې دپېښور د اچنیی ۏ او بیا د هغه ځای ځنې راغی او دلته دننگرهار د روداتو په بړو کښې هستوگنه درلوده. وائي چه ډیر ښه عالم او ښه قلم خاوند ۏ دتدریس او تألیف سره ئې ډیر شوق لرلو چه دده تر اوسه قلمي ځیني چاپي آثار شته دي.

دوم : د بٹتخاک حضرت صاحب:

دبٹت خاک حضرت صاحب چه دده مبارک نوم عبد الشکور او دزیاتی تقوا خاوند او ښه عالم او مجاهد هم ۏ . د چکنور ملا صاحب (محترم امیر محمد دمرحوم اخترمحمد زوی دننگر هار دمومند دری اوسیدونکی په کال ١٢٦٠ هجری قمری زیږیدلی او پا کال ١٣٥٠ هجری قمری د ٩٠ کالو په عمر دمارسینگی په منطقه کشی وفات شوی) چې یو لوی مجاهد شخص و دبتخاک حضرت ځینی ماذون شوی ۏ.

همدارنگه جناب میر صاحب جان پادشاه دسلام پور او استاد صاحب چه اصلی نوم یې جان پادشاه دسلام شور او استاد صاحب چه اصلي نوم یې پاینده محمد ۏ دهمدی بتخاک حضرت صاحب ماذون او خپله د اخونزاده صاحب ډیر گران مریدان وو چه استاذ صاحب ئې دخپلی کتابخانې متصرف گرځولی او میر صاحب جان پادشاه صاحب ئې څرنگه چه یو کره او نامتو مجاهد او خانداني سړی و له همدې امله ئی دلنگر انتظام همده ته ور پلاس کړی و.

(مورخین لیکی : دلنگر انتظام مرحوم مولانا نجم الدین اخندزاده په خپل ژوند کښې دکنړ میر صاحب جان پاچا صاحپ ته چه په شیخ پاچا سره مشهور و ورپلاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی و چه دمرحوم اخندزاده دوفات نه وروسته هم دده دوصیت سره سم دهمدی پاچا صاحب پلاس کښې و او وروسته بیا دده ځوی مرحوم سید عباس پاچا صاحب ئې انتظام کاوه.)

دریم: صوفی عالم گل صاحب :

صوفی عالم گل صاحب یو د هغه ماذونانو څخه وچی اخونزاده صاحب په (پهلون) سره لقب ورکړی او دصاحب سره ئې په غزاګانو کښې اشتراک کړای و او دښه شجاعت او میړانې څښتن و . دترنګزو حاجي صاحب چه فضل واحد نومیده چه هغه یو ډیر عابد او ستر مجاهد وه. د همدې صوفي عالم ګل صاحب ځینې مأذون شوي و .

څلورم دسر کاڼو میا صاحب:

میا صاحب چه دده نوم سید اکبر شاه او په اصل دکامې و او بیا ئې په سر کاڼو کښې هستو ګنه در لوده، چه د پوره فضل او فیض خاوند و .

پنځم: حضرت شاه :

مرحوم حضرت شاه په لغمان کښې هستوګنه لرله ، او سید او با تقوا شخصیت و .

سید شمس الدین مجروح ، دقبایلو مستقل رئیس د همدغه مبارک ځوی دی .

شپږم: محمد سعید جان (مجددي)

مرحوم محمد سعید جان (مجددي) د چهارباغ صفا نه دی. دی حاجي، او قاري او ښه مبلغ هم و.

اوم: احمد خان آخونزاده صاحب:

احمد خان آخونزاده صاحب چه په دولت زائی ملا صاحب سره شهرت لري ښه کره عالم او د صاحب دتحصیل د دورې اکثراً ملګري و .

اتم: دکو هاټ ملا محمد یاسین :

دکوهاټ ملا محمد یاسین صاحب دکو هاټ په علاقه کښې لوی عالم او مدام به ئې د درس او تدریس وظیفه اجرا کوله .

نهم: د حصارک میا صاحب :

په خوږ یانو کښې دحصارک میا صاحب چه نوم ئې عبد الرحیم ؤ .

لسم: ملا محمد حسین :

دلغمان په سنګر کښې ملا محمد حسین صاحب چه په قوم ساپی او دپړوائي شیخ صاحب باندې مشهور ؤ. دی ښه ذاکر او زاهد شخصیت ؤ . دځینو خلکو په روایت سره دا ملي ملا مسلم صاحب دی.

دنجم الدین آخونزاده صاحب د مأذونانو څنې دغه دولس تنه مشهور وو او نور هم شته لکه چه په کوه صافی کښې ملا مسعود صاحب او په ممله کښې امام حاجي صاحب او داسی نور .

مأخذ : دهډې آخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه، صفحه (٤٤ او ٤٥) د چاپ کال ١٣٨٦ (٢٠٠٧ م) دمحترم سر محقق عبد الله خدمتګار لیکنه.

هـــډه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

هډه چه يو وخت (بتکده) وه دغازي مولانا نجم الدين آخونزاده عرفاني او روحاني شخصيت په برکت دغه (بتکده) داسلام دمقدس دين په يو عالي فرهنګي مرکز باندي مبدله شوه . چی يو دهغې د نمونه څخه د(النجم) فرهنګي جريده چې دخدای بخښلي (سيعد افغاني) لخوا نيم قرن وړاندي په کال ۱۳۳۷ هجري شمسي کښې په دغه مدرسه کښې په خپل نشراتو پيل وکړ.

***

له هډې آخونزاده صاحب سره
دتحفة العاشقين او مکتوبات ارتباط

ليکنه : محمد نبي تدبير

۱- ملا نجم الدين آخونزاده يا د هډې ملا صاحب يو داسې ګڼ اړخيزه شخصيت ؤ چې علمي او عملي کمالونه دواړه پکې را غونډ شوي وو. ده ديو عالم په توګه بشپړې ديني زده کړې وې ، ديو سالک او عارف په توګه يې دنفس دتزکيې او تصفيې له پاره ځيليې ايستلې او لوړې ګاللې وې، ديوه مجاهد په توګه يې په ټول افغانستان کې د عارفانو او عالمانو يو داسې روڼ لښکر ايجاد کړای، چې انګريزي ښکيلاک ته يې د ډيورنډ د کرښی دواړه غاړې د اور په سره تبی بدلې کړې وې، له بلې خوا يې دعلم او سلوک د تعميم له پاره په خپله هم تأليفات کول او خپل مريدان او شاګردان يې هم هڅول چې تأليفات وکړی، آثار وليکی او ګڼور آثار خطاطي کړئ، تکثير يې کړئ او يو بل ته سوغات کړئ .

مونږ په دې ليکنه کې په دوو هغو آثارو تکيه کوو چې يو د ده مريد په پښتو نظم ليکلي او بل دري نثر دی چې ده پخپله له يوې نسخې نه را نقل کړي او تکثير کړي يې دي، دا دواړه کتابونه نوي تر لاسه شوي او د دې سمينار په وياړ يې د تاسو درنو پوهانو په مخه کې ږدم.

لومړی کتاب تحفة العاشقين نوميږي چې دده يوه مخلص مريد ملا عبد الوهاب نظم کړی دی. ملا عبد الو هاب د سيد احمد زوی او د کابل د پغمان د زرشاخ دکلي او سيدونکي، دا کتاب دسلوک او عر فان دمقامونو او د حقيقي مينې د رمزونو او رازونو په باب ليکل شوی. لمړی ټوک يې سل مخونه او دوهم ټوک يې ۱۴۶ مخونه لري، چې دواړه په يوه ټوک کې کنډل شوي دي او دبيتونو شمير يې درې زره شپږ سوه بيتونو ته رسيږي.

ملا عبد الوهاب په خپل کتاب کې تر حمد او نعمت وروسته دسلوک ، دخپل پير او دخپل کتاب د محتويات په باب ليکي :

راشه پوه شه ای طالبه که مطلوب يې
په رښتيا که ته محب دخپل محبوب يې
دسلوک لاره ده هر ګوره ډيره ګرانه
ولې خدای دې بر طالب کاندي آسانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر طالب چې په ريښتيا طلب ديار که
په ملوينو [1] کې به تل صفت ديار که
ذکر او فکر يې هميش وي له محبوبه
يو ساعت کې خالي نه وي له مطلوبه
په هردم ، په هر قدم ، په هر ساعت
دسلوک په لار ه يون که په فکرت
ولی بويه چې کامل پيروي فرزنده
راه بلدوي کامل پير په زړه خورسنده
مقامات ورته معلوم و زما دله
په سلوګ کی به غلط نه شي هيڅکله
او که نه چې دغه پير نه وي ماذونه
داپير نه دی خبر شه په دا مضمونه
که خواجه ، صاحب زاده او يا مولاوي
که سيد، آخونزاده کارېې په غلاوي
دوی له شرعی مخالف کاندي کارونه
په فريب سره يې رد کړه عالمونه
کل عالم وته معلوم دی له کتابه
دابيان دور او دراز دی ای احبابه
ما عبد الوهاب منګول دی لګولې
دهډې پاک اسم يې مسمې په نجم الدين دی
کامل پير دی د هر چا په دا يقين دی

په کتاب کې دسلوک مقامونه، ذميمه افعال، حميده افعال، الله ته قُربَت، دمريد شرطونه، دانساني نفس ډولونه، د روح او دقلب حقيقت، دقلب رڼا او تياره، دپير د تلقين لومړی مقام، کامل پير، غوٍ او قطب، د توحيد علم ، ناقص پير او ناقص مريد، صادق مريد، صدق او اخلاص، دکامل پير ارشد او نور .

خو په ټول کتاب کې دبحثونو په ترڅ کې دخپل پير دهډې ملاصاحب نوم اخلي چې څو نمونې يې دادي :

رارسيږه دهډې پيره کامله
نن مې فکر نه چليږي يم بيدله
نن مې فکر نه جليږي يم په غم کې
تل بړيږم دواړه سترګې مې په غم کې
تل ژړيږم دواړه سترګی مې په نم کې
بل ځای وايي:
دهډې غوث مدت کړه دا زمان
چې له شره د شيطان شم په امان
همدراز وايي :

---

[1] شپه او ورځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس مې نیسه د هدې پیره کامله
ثنا خوان شم دخپل خدای لکه بلبه
یا :
لاس مې نیسه دهدې کامله پیره
دګناهو بار مې درونډ دی یم دلګیره
یا :
لویه خدایه دهدې صاحب مغفور کړی
په خپل در کې یې قبول او هم مقبول کړی

کتاب دموضوع له اړخه په تحقیقي بڼه لیکل شوی او د سلوک او عرفان ګڼ کتابونه یې ورته کتلي دي او داښیي چې لیکوال یې ښه مطالعه لري ، دی دخپل کتاب اخځونه پر خپل – خپل ځای ښیي اوپه سر کې لیکلي :

خدایه ته مې داتصنیف کړی منوره
چې بیان دمحبت وي سراسره
کل بیان مې محبت دپاک مولا که
په تحفة العاشقین مې مسمی که
هر سړی چې محبت کاندي له خدایه
دې کتاب ته دې نظر کاندي نیکریه
هر مقصد به حاصل شي که خدای کاندې
که په صدق دی عاشقوي په خدای باندې
داکتاب بیان دعشق حقیقي دی
دمجاز عاشقي کل واړه فاني دی

دده په کتاب کې د ده د کتاب مهم اخځونه داسې راغلي:

« ما ورید » دتفاسیرو یو راوی دی
چې دعلم مرتبه کې دیر عالي دی
روایت دی د اله ده نه زما روره
چی ورید رګ متصل په زړه دی ګوره
او په « بحر الحقایق » کې دا رنګ دینه
حقیقت د قُربت دا رنګ دی مینه
په کتاب « کشف الاسرار » کې روایت دی
چې راوی روایت کړی له آیت دی
په « عوارف المعارف » کتاب کې یاره
له معاذه روایت دی بر خورداره
پاک الله داسې ویلي په« قرآن » کې
صداقت په باب دی ذکر په « قرآن » کې

همداسې نور کتابونه دکتاب په لومړی برخه کې دسلوک، طریقت او عرفان فکري او ایډیا لوژیکه برخه ده او په دوهم ټوک کې یې د عارفانو ، سالکانو او عاشقانو کیسې نظم کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب مثنوی د وولس سیلابي ده، شعر یې ځای پر ځای خامی لري، ډیر داسې بیتونه لري چې قافیې ته پکې پاملرنه نه ده شوي لکه:

داکتاب مې مختصر که که پوهیږی
هزار پند دی په هر بیت کې که پوهیږي
په دا رنګ به شیطان وایي هر انسان ته
بعث نشته وکړه سمیع دکلام ته

همدا راز پر مثنوي سر بیره څو غزلې هم ویلي خو ډیرې کمزورې او نیم بندې دي لکه:

هر عاشق چې خود نمای دی عاشق نه دی
چې په عشق کې وي خود رایه عاشق نه دی

په هر حال دتحفة العاشقین کتاب له یو خوا دپښتو ژبې یو نوی تر لاسه شوی کتاب دی او بلی خوا دنجم الدین اخوند زاده یا په بل عبارت دهډې د پیر دیوه مرید تألیف دی چې د پیر او دده د مریدانو د تألیف او تصنیف او دخپلې طریقي او سلوک له خپرولو سره دمینې څرګندویې او ښکارندویې کوي .

دغه تحفة العاشقین دښاغلي استاد حبیب الله رفیع په ځاني کتابتون کی دی چې د لوړینې څخه یې په ځانګړې توګه مننه کوم.

۲- مکتوبات :

یوه اونۍ وړاندې پیښور ته دپښتو عالمي، ادبي کنوینش ته تللی وم، دپیښور اسلامیه کالج د کتابتون مرستیال حاجي سراج الدین صیب چې د ډیرې مودې ملګری مې و ، لیدوته یې ورغلم، پوره درې کاله مې نه ولیدلی. د اسلامیه کالج په دغه کتابتون کې یو افغان عالم مولانا منیب صیب هم تر سترګي مه شي وروسته کله چې پوه شو چې زه د افغانستان نه ورغلې وم بې له کومې مقدمې را ته دهغه کتاب په اړه چې د ده په لاس کې و وویل :

دا دنجم الدین اخونزاده صیب په خپل لاس لیکل شوي قلمي نسخه ده. خدای شته چې ددې خبرې په اوریدو له یوې خوا خوشاله شوم ما ویل څه خو د ځیرنغونډې دلیکنې له پاره یوبل مأخذ هم پیدا شو خو له بلی خوا مې زړه درزیدو، ما ویل چی مولانا صیب به د مقالې د مأخذ له پاره کتاب را باندې ولوروي او کنه خو زړه مې غټ کړ او ورته مې وویل:

په همدې ورځو کې په ننګرهار کې د افغانستان داطلاعاتو او کلتور او ګرځندوی وزارت له خوا د نجم الدین آخونزاده (رح) په اړه ځیرنغونډه ده او دا قلمي نسخه زما د موضوع سره ډیر تړاو لري، که خوښه دې وي زه به ستا ددې کتاب نه یوه کاپي واخلم ، حاجي صیب سراج الدین هم یو څه سپارښتنه پرې وکړه، د مولانا صیب منیب دې کور ودان وي د کتاب کاپي را کړه . چی اوس مې په لاس کې ده.

نو پدې هکله د حاجي صیب سراج الدین او مولانا منیب صیب نه په مننه اوس راځو همدې کتاب ته چې په یوبل ډول له نجم الدین اخونزاده (رح) سره تړاو لري:

(c) ketabton.com: The Digital Library

داد هغه وخت دیوه لوی عالم ملا عبد الرحمان « خان ملا » چې د ملا سعید خان ملا خان زوی دی د دیني او عر فاني دري او عربي ليکونو ټولګه ده چې نجم الدين آخونزاده په خپل خط رانقل کړې او خوندي کړې چې د علم او سلوک د تعميم په لاره کې دده هڅې او ور سره دده د لاس خط رارسوي .

په کتاب کې پنځه پنځوس مکتوبونه خوندي دي چې بيلا بيلو کسانو ته ليږل شوي او بيلا بيل علمي ، ديني ، عرفاني او سياسي مطالب لري، لومړی ليک د مولانا عبد الغفور سوات صاحب په نامه دی چې د ملا نجم الدين پير دی او دليکونو ليکونکی هم زيات عقيدت او ارادت ورته لري چې د حجت قويه په نامه خپل يو اثر ورته ليږي.

يو بل ليک يې دبيت الله شريف د نبوي جومات خطيب په نامه دی، چې د صاحبزاده عبدالحی سپارښت يې چې حج ته تلیی، ورته کړی دی. يو بل ليک يې د امير دوست محمد خان په نامه دی چې توصيه يې ورته کړې چې رعيت ته په برابر نظر وګوري او قوي پر کمزوري لوږ ونه ګڼې. يو بل ليک هم د امير دوست محمد خان په نامه دی چې ده ته يې دروغتيا دوعا پکې کړې ده. يو بل ليک د سرادر زکريا خان په نامه دی چې د حال پو ښتنه يې پکې کړې ده، يوبل ليک دسيد عظيم شاه کند هاري په نامه دی چې د عرفان او سلوک لار ورته روښانوي.

ددې رسالې يو بل ليک د مؤلف د زوی ملا سعد الدين په نامه دی چې د تقوی او دينداری لارښوونه ورته کوي . دکتاب دوه دېرشم ليک د ملا مير حسين بازارکی په ځواب کې دی.

د کتاب څلور ديرشم ليک د وزير اعظم په نامه دی چې نوم يې نشته خو کيدای شي چې دا به د امير شير علي خان د صدراعظم سيد نور محمدشاه په نا مه وي چې د ده خدمتونه يې ستايلي ، خپل ملاتړ يې ورسره اعلان کړی او د پر مختک دوعاګانې ورته کړی دي. پنځه ديرشم ليک بيا هم د امير دوست محمد خان په نامه دی چې د پاچاهی مبارکي يې ور کړې او دخلکو د خدمت او د دين دساتنی بلنه يې ور کړې ده .

اووه ديرشم ليک د ملا مشک عالم آخونزاده په نامه دی چی د ده دينی جهد يې ستايلی دی. د کتاب اته ديرشم ليک د ملا محمد علم آخوند کند هاري کاکړي په نامه دی چی د صو فيانو د اقوالو د اختلاف په اړه يې ورته کښلی دی. نه ديرشم ليک يې بيا هم دخپل زوی ملا سعد الدين په نامه دی چې دوعايې ورته کړې او انساني کمالاتو ته يې را بللی دی.

څلويښتم ليک يې دسوات صاحب په مړينه يوه تعزيت نامه ده او د هغوی دلوړ شخصيت ستاينه يې پکې کړې ده.

دوه څلويښتم ليک د شيخ ميا تبرک الله دليک په ځواب کې دی چې له دوی نه يې د دوی د « رد وهابيه » په نامه کتاب چې د امير شير علی خان په وخت کې چاپ شوی و، غوښتي چې ده ورليږلی دی.

دري څلوېښتم ليک د صوفي عبد الرسول درانی اسحاقزي په نامه دي او د بيوزلانو مرستي او لاسنيوی ته يې رابولي. پنځه څلويښتم مکتوب د ميا عمر جان د ليک په ځواب کې دی. په شپږ څلويښتم مکتوب کی يې سردار محمد حسن خان او سردار

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیر یندل خان ته د دوی دپلر د مړینی تسلي ورکړی او دوعایې ورته کړي ده ، اوځلویښتم لیک دسوات صاحب دزوی په نامه دی چې د حالاتو په بدلون یې تشویش ښودلی او لارښوونه یې ورته کړې چې د پلار لاره ونیسي او پر مخ ولاړ شي .
اته ځلو یښتم لیک د حاجي ملا محمد اکبر په نامه دی چې د ظاهري او باطني یاددونه :
دغه مقاله په کال (۱۳۸۳ لمریز) کې د اروابناد نجم الدین آخونزاده ځیړنغونده کې لوستل شوې.

ملا نجم الدین آخونزاده
د« سعید افغانی » په لیکونو کې

گــرانــو لوستونکو :
خدایبخښلی دکتور مولوی محمد سعید « سعید افغانی » دخپل کتاب کې چی « زما ژوند» تر عنوان لاندې لیکلی وه او په کال (۱۳۶۵) هجری کې خپور شوای، دمصلح او مجاهد ملا نجم الدین آخونزاده صاحب په هکله داسې لیکي:
زه دخپل پلار [۱] سره ځو واری « هډی » ته د مرحوم ملا نجم الدین آخونزاده صاحب زیارت ته تــلـی یم او اکثر به زما پلار د روژې د مبارکی میاشتې په اولو ورځوکښې د قرآن کریم ختــم د نجم الدین آخند زاده په جامع جومات کی د زیارت تر څنگه کوه او هلته به د روژی د میاشتو په تراویحو کښې درې شپو کې ټول قرآن کریم ختم او لوستل کیده.
دی ختم ته دمشرقی، ننگرهار حتی د سرحداتو ډیــر خلک را ټولیدل. هلته په هغو شپو کی تود لنگر د هغه ځای د شیخانو د اسلام پور د پاچایانو په مشری چلیده. په دی لنگر کې زرهاؤ خلکو ته ډوډی ورکوله کیدله، ډیر مالونه حلا لیدل او زیاتی وریجی او ډوډی پخیدلې.
دی لنگر ته د روژې په اولو شپو کې زیات خیراتونه او مرستی رسیدلی. مرحوم نجم الدین آخونزاده صاحب د وخت پوه عالم او سالک ؤ. دی د صوات مرحوم ملا غفور آخونزاده مرید ؤ. دی د قادری په طریقی کې پــیر او مرشد گرځیدلی او په زرهاؤ مریدان او په سلها ؤ مأذونان ئي در لودل. د نجم الدین آخند زاده صاحب مأذونان په ټول افغانستان کې د پوره شهرت خاوندان ؤ.
نجم الدین آخونزاده صاحب لوی مجاهد ؤ او د انگلیسانو په مقابل کې ئی د امیر عبد الرحمن په وخت کې زیاتی مشهورې غزاگانې کړې دي.
دی د امیر عبد الرحمن په عصر کې دمهمندو د قام په « جړوبی » علاقې کې اوسیده او بې د امیر د اجازې څخه د انگلیسانو په مقابل کې ئې جهاد کولو تر داسې اندازې دده جهاد قوت موندلی ؤ چی انگلیسانو امیر عبد الرحمن خان ته یو لیک واستوه چې په هغه کې دری لاندی مطالب درج ؤ.
۱- ملا نجم الدین د سرحد څخه لرې کړه ځکه دی زمونږ په مقابل کې د جهاد پارونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- ثرخي سپه سالار چې په کنړ کې دی هغه د مجاهدینو سره مرسته کوي نو هغه له دې ځای څخه وغواړه او بل چیرې ئې واستوه .

۳- دافغانستان او دسرحد دخلکو سره تک او راتګ بند کړه.

امیر عبد الرحمن خان د انګلیسانو په ځواب کې داسی ولیکل:

۱- نجم الدین آخونزاده صاحب زما په واک نه دی. هغه د مهمندو په آزاده سـیمه کې او سیري او په خپل سر د تاسو په مقابل جګړی تنظیموي. زه په خپله هم د هغه د زیات شهرت او اعتبار څخه ډاریږم. دی دلته په افغانستان کې زیات مریدان او مخلصان لري او خلک په ده باندی د ولایت دومره قوی عقیده لري چې که دوی چیرې پس له محمد صلی الله علیه وسلم په چا باندی د رسالت عقیده منله نو به په دې باندې به ئې دپیغمبری ایمان راوړی وي نو ښه داده چې د افغانستان څخه بیرون وی.

۲- زه حاضریم چې ثرخي سپه سالار دستاسې دلیکنې په اساس دکنړونو څخه بدل کړم خو په دې شرط که چیری هلته د تاسو په ضد وضعه زیاته ورانه شوله مسؤلیت به ئې زما په ذمه نه وي ځکه چې زما به فکر د ثرخی سپه سالار وجود هلته چې پوه او مدبر شخصیت دی دستاسو په ګټه دی.

۳- لطفاً موضوعات لږ دقیق وڅیړي هغه داچې دافغانستان او سرحدي خلکو تر مینځ پولې ارتې او دوی تر مینځه د وروری روابط نه شکیدونکی علایق دي چې هیچا ته دا امکان نه میلاویږی چی ددوی تر مېنځه تګ او راتګ بند کړی. او که څوک دی کار ته اقدام وکړی ۀ به ئی نشی کړی - ځکه ورور د ورور څخه جداکول او خپل او دخپلوان څخه بندول آسان کار نه دی او هغه هم بیا په داسی ارته سیمه اوبیدیا کې.

وائي: د امیر عبدالرحمن خان په یاداشتونو کې راغلي دي چې ده په پټه د مرحوم نجم الدین آخندزاده صاحب سره رابطه درلوده او په مخفي ډول ئې خلک د انګلیسانو په مقابل کې پارول خو په ظاهر کې د انګلیسانو سره د عدم تعرض متعهد ۀ.

(۱) مولوی عبد المجید د مولانا سید امیر زوی په قوم صافی د لغمان د ولایت دعمرزیو په قریی کې د خیر آباد د کلي او سیدونکی دی.

دی دخپل دوخت لوی مجاهد ۀ او د افغانستان د استقلال او آزادی په جهاد کې یې پوره مؤثره برخه درلوده او دخپلو قومی ځوانانو، مشرانو، شاګردانو او پیروانو سره د انګلیسانو په مقابل کی دډکی، تورخم، او ناقی په سیمو کی جنګیدلی دی.

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د «النجم» د قلمي جريدې د ادبي فعاليتونو يوه بيلګه

درنو لوستونکو!

د هډې نجم المدارس د ننګرهار ولايت په جنوب کې د نجم الدين آخـونزاده د زيارت تر څنګ موقعت لري. دا مدرسه د وخت دوو مشهورو مدرسو څخه وه چې ډيرديني علماء ترې فارغ شوي دي او د نجم الدين آخونزاده چې په هډه مشهور وه په نوم ياده شوې ده.

په کال (۱۳۲۸ هجری ش) کی مولانا محمد سعيد «سعيد افغاني » فعال، مخکښ ، اجتماعی شخصيت او دينی عالم، ددی دارالعلوم يانجم المدارس په مدرسه کې لمړی د استاد او بيا د مدير په توګه وګمارل شو.

سعيد افغاني ددې مدرسې د مديريت تر څنګ پـه علمي، ديني، سياسي او فرهنګي برخو کې د خلکو د اذهانو د روښانولو په مقصد او موخه ډيرې هلې ځلې کړي دي چې د«النجم »دقلمي اونيزه ديوالي پاڼه يا جريده دهغه وخت د امکاناتو او محدوديتونه سره سره د يادولو وړ ده.

ددې جريدې چلونکی مولانا محمد سعيد«سعيد افغاني» د نجم المدارس مدير او مرستيال يې په هغه وخت کې د دولسم ټولګې ممتاز او با استعداده شاګرد چې دښکلي املا، انشاء او حسن خط خاوند وه ښاغلی حضرت خـان و چې د جريدې د تخنيکــي جـوړښت تر څنګ د مضامينو د انتخاب او ليکلولو کار يې د مـولانا سعيد افغاني تـر مديريت او رهنمايي لاندې پر مخ بيوه.

دا جريده دډيزاين او محتوا له نقطه نظره ډيره پـه زړه پورې وه او د شاګردانو، استادانو او نورو مينه والو د پوره پاملرنې او تو جه وړ ګرځيدلې وه.

غواړم دبيلګې په توګه دښاغلي صديق الله د« مبارک شه» تر سر ليک يوښکلی شعرچې د« النجم»

د جريدې په څلورمه ګنه کې په ۱۳۳۷ هـ ش کال د عقرب په ۲۱ نيټه چې د دغه جريدې يا اونيزې فرهنګي لاسته راوړنو په اړه يې ليکلی او نشر ته سپارل شوی وه ستاسو پام راوګرزوم•

مبارک شه

دغــه عــزم او دا کــار شـه مبارک
د« النجم » دا اخبـار شــه مبــارک
چې غفلت ځينې راويښ قام او ټبرکا
دا خـــدمت او داکــردار شه مبارک

چې غرض يې داسلام لاره ښودل وي
يــو قــدم پدغــه لار شه مبارک
د افکارو د روزنې درس به راکړي
هر يو درس يې په بار بار شه مبارک

(c) ketabton.com: The Digital Library

پــرګنو ته بــه د علم رڼــا ورکړي
دا رڼــا او دا انـــوار شه مبــارک
د ادب او اجتماع لار کــې قدم دی
دا اقـــدام او دا رفتار شه مبادک
سعادت چې دخپل قام اوطن غواړي
د« سعید » دغــه افکار شه مبارک
د« صدیق » دعاقبوله کړې ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک
چهارشنبه د ۱۳۳۷ هـ ش کال دلړم ۲۱ نیټه
دهډې نجم المدارس

یادداشت:
د یادولو وړ بولم چې هغه وخت چې د النجم جریده نشریدله تر اوسه د پښتو املاء او انشاء بعضی د لیکلو ډول او جزیې قواعد بدل شوي خو ما د امانت داري لپاره د هغه وخت ټول مطالب په هماغه رسم الخط ثابت پریښي.

د کتاب ځانګړتیاوې: مولانا نجم الدین آخند زاده د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوټولونه: امین الدین « سعیدي - سعید افغاني »
دافغان اســتراتیژیکو څیړنیزمرکز او د حق دلاري کلتوري ټولنې مسؤل مدیر– جرمني

پته :
saidafghani@hotmail.com بریښنا لیک:

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځوريز برخه

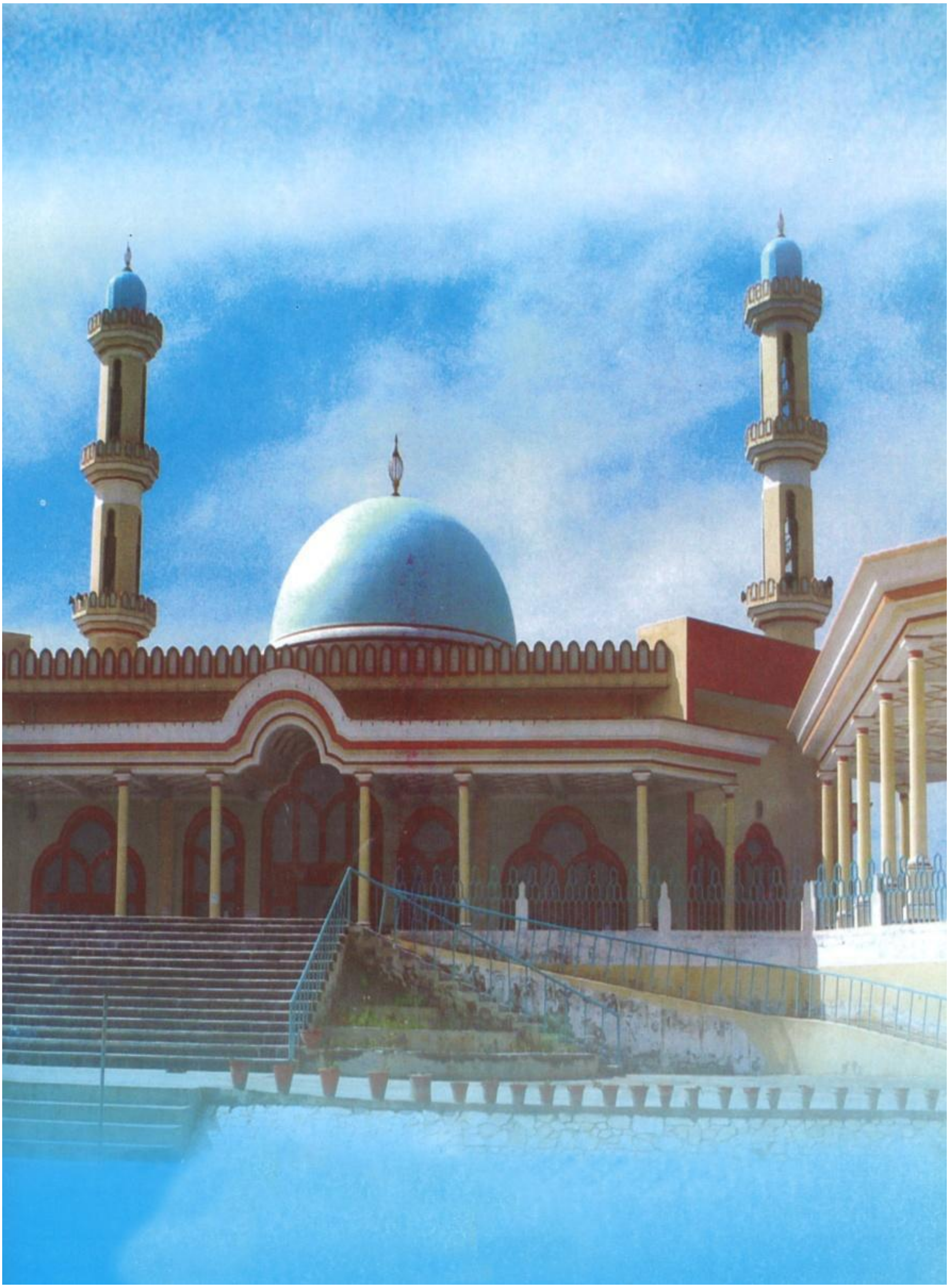

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دولسم ټولګی شاګرد
اداره په هډه کښی
پته «ننګرهار نجم المدارس

اوه ورځنی پاڼه
بی د رخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

«د اخبار د مدرسی جریانات بښی او
اجتماعی، دینی، تربیوی خبر ورکوی
«مسلمان»
پوره مسلمان هغه دی چه د ژبی او د لاس
د ضرر نه ئی مسلمان سا تلی وی «حدیث»

ګڼه (۱) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د میزان (۳۰) (۱) کال

«مرام» «سعید افغانی»

دالله په نوم شروع ده چه رحمن او رحیم دی. د کامل صفت وړ الله پاک دی چه د ټول مخلوق مربی د جزاء او د حساب د ورځی مالک دی ز. څه ورا یم چه یوازی تا له عبادت کوو او تنها تا نه معاونت غواړو ته مونږ ته سمه لیار و ښیه د هغو خلکو لیار چه پیرزوینه دی پری کړی نه د هغو لیار چه ستا د غضب لاندی راغلی او نه د هغو کسانو لیار چه بی لاری روان دی آمین

وصلی الله علی محمد و آله و صحبه و سلم اما بعد

د خلکو خدمت تربیه او پوه کول دی که خلك پوه شی هرڅه کیږی د پوهو اهم مسئولیت دا دی چه په ژبه او قلم سره د خلکو د پوه کولو خدمت په پوره پاك نیت تر سره کړی. د نجم المدارس مدرسه چه د مرحوم نجم الدین اخند زاده روحانی ستر مجاهد ترڅنګه ده مرحوم غازی اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید جوړه کړی. د غه مدرسه دده د صالح خوی اعلیحضرت المتوکل علی الله محمد ظاهرشاه په روښانه دوره کښی د غه رشد ته رسیدلی چه د ژبی او د قلم په ذریعه د خلکو خیر او فلاح د پاره خپله تبلیغی وظیفه سرته ورسوی. هو د وطن په منابرو او مجالسو په اخبارونو او مجلو علی الخصوص د ننګرهار په ورځ پاڼه کښی د مدرسی د منسوبینو تبلیغی خدمت هغه دی چه لیدل کیږی په همدغه اساس اوس د «النجم» د اخبار اراده سره د ټولو مشکلاتو مینځ ته راغله د اخبار به یوازی د مدرسی په ګډ ارشاتو اجتماعی، او دینی، تربیوی، مسائلو متعلق خبر ورکوی اوس به سم دستی په اوه ورځو کښی یو ځل د چارشنبی په ورځ بی د رخصتی ورځو قلمی څو نسخی د مدرسی د پاره نشریږی امید دی چه آینده به د وسائلو د تکمیل په صورت د عامو خلکو د استفا دی نه هم صرفه او دریغ ونه شی مونږ به د غه کار کښی د امید وار ی هغه اندازه چا سره لرو څو مره چه مونږ نه د کار او خدمت اراده او ارزو لری هم د ضرورت په اندازه شته دی

«خبرونه»

په نجم المدارس کښی د مدرسی د علماو له خوا د پاکستان د حکومت او ضاعو باندی چه په هغه ملك کښی ئی نظامی حکومت روان کړی د وزیرانو او مشرانو بند یا نول او د خلکو په اختناقولو بحث دی تاسف او د خورشینی اظهار وشو. د او وضعیت ئی د دنیا د امنیت د پاره او د موجب د پاکستان د مسلمانو خلکو د پاره ئی د کوم بل ځای په تحریك حا د ثه و بللـه.

«سره میاشت»

مونږ خلکو ته د سری میاشتی د مؤسسی تقویه د اسلامی لیار ښوونی په مطابق معرفی کوو امید لرو چه د نجم ز بلو د پاره به د غه مؤسسه د معاونت لاس ورکړی

«د معلم د ورځی په متعلق»

په نجم المدارس کښی د پوهنی د وزارت د غه اقدام ته ښه هرکلی وشو وویل شول چه د معلم د اهمیت او قدردانئ په وجه به د افغانستان د آینده نسل تربیه نوره هم قوی شی.

«نوی پروګرام»

سږ کال په نجم المدارس کښی نوی درسی پروګرام عملی شو د دغه پروګرام په مطابق شرعی علوم ویل کیږی او حیاتی مضامین

« هیله » ښاغلی «حضرتخان»

زه ددی اخبار پر متعلق دقا درتوا ناذرت نه هیله لرم چه دخلکو او دجامعی دفایدی اودریمی سعادت له پاره ئې وسیله وګرځوی موږ دمدرسی منسو بینو دپاره خومره چه دی پاڼی سره په زړونو کښی علاقه او محبت اودلچسپی لری هغومره دخدمت توفیق هم غواړو. دلوستونکو شوق او ذوق دی د دوی دراستفادی موجب د نورو د پاره دی د ښو لیارښونی اساس شی.

« ژبه او لاس » «سعید افغانی»

ژبه او لاس دژوند په ارخونو کښی دیوره پام لرنی وړ ده د ژبې او لاس محرک باید اداره شی دکار او خبرو ښه او بد ترخه او خوا ږه اکثر په ژبې او لاس اجراء کیږی.

« پښتون قام » « باچاخان »

پښتون قام ښه قام دی یا د رچه زما قام دی ځکه ماتر ښه ښکاری دد نیا د خو مقابله ډیره ښه کولی شی هر راز سختیو ته ودریږی لکه ټوپک، ماشین او غیر هر مصیبت ته اتګیږی خو ډیره پیسو ته نرشی ټینګیدی.

« تقدیر » مولوی عبدالمجید «حمیدی» مدرس

تقدیر ټول مصیبت زده او غمجنو خلکو ته تسلی ورکوی پریشانی کانی خفګانونه له مینځه باسی. تقدیر خلک دمایو سی نه خلاصوی د اطمینان او امید واری ساحی ته ئې را باسی که سړی ډیر ثروت او غنا خاوند شی دتقدیر په تصور دکبر او غرورنه په ځنګیږی او که بیا ډیرو تکلیفونو او مشقتو نو سره مخامخ شی بی صبری جزعه او فزعه نه کوی او د تقدیر په خیال ځانته تسلی ورکوی. آدم علیه السلام باندی موسی علیه السلام تنقید وښو چه ته هغه آدم ئې چه دستا په ګناه سره ستا ټوله اولاد له جنته راووته آدم علیه السلام دهغه په ځواب کښی وویل چه ایا تورات زما دپید اینښت نه څو کاله دمخه پید او ؟ هغوی ورته وفرمائیل چه څلوینښت کاله بیائې وویل چه تورات کښی دا سی نه دی لیکل شوی چه آدم به دا سی کار کوی ؟ موسی علیه السلام وفرمائیل هو آدم علیه السلام وویل نو دا زما کار د تقدیر حکمت ؤ موسی علیه السلام چپ او آدم علیه السلام غالب شو.

« دتقدیر ګناه نه ده » «سعید افغانی»

تقدیر د قدرت کار دی زموږ وظیفه کار او عمل دی قدرت موږ ته اختیار راکړی عقل او فکر او اعضا لرو وسائل هم شته نو که موږ پخپله کار او عمل نه کوو دا نو دتقدیر ګناه نه ده

« کار او کسب د اسلام په نظر » مولوی احمدګل «مدرس»

« د ښوی حدیث نه »

دحلال کسب طلب فرض دی ښه پاک شی چه تاسو خوری هغه شی دی چه ستا سو دکار او عمل محصول وی که دحضرت ~~مصطفی~~ مصطفی «ص» ژوند ته ځیر شو او دسیرو او احادیثو کتابونه مطالعه کړو ددی علاقه مندی دکار او کسب سره پوره ور معلومیږی دمحمد «ص» او صحابه وُ تجارتونه دستار ۴

۴ مخ په پاڼو کښی ثبت دی دمصطفی «ص» دلویو عادا تو او خصوصیاتو نه دا ؤ چه اکثر به ئې خپل کارونه پر خپله کول په کور کښی هم ځینی دکور کارونه په خپله انجامول. هر قسم روا کار چه ور په مخ کیده بی دکوم عیب او عار نه ئې ترسره کوه. ده دضرورت په وخت کښی دمسافرینو د کور کارونه هم انجامول. هغه چه مشاغل ئې کم وی کولی شی چه د نورو کارونه وکړی مګر حضرت سید الابرار په داسی حال کښی چه په ډیرو مهمو مشاغلو مصروف ؤ دده نه داسی وضعیت دکار او د خلکو سره دکمال علاقه مندی ښه بیلګه ګرځی

« توکل » مولوی عبدالشافی « مدرس »

چه په کار او عمل اقدام وشی بیا دنتیجی او ثمری توکل په خدای دا توکل دی نه دا چه څه نه کړو شوق نا سمه او دا یو توکل په خدای توکل دکار او فعالیت نه وروسته ځیږدی که د تدبیر او مشوری نه کار وا خستل شی او سړی بیا بیا هم مایوسه نه شی کار کیږی او که فرضاً ناکام شی مسئولیت ئې ساقطیږی خدای پاک د مشوری نه وروسته دکار دعزم په صورت د فتوکل علی الله امرکړی.

« اعلان »

که څوک په شرعی مسا ئلو کښی دمدرسی نه پوښتنه وکړی که ددفعی او د جرحی په مقصد نه وی مدرسه به د نجم (المدارس) دعلماؤ په ذریعه سم دخپلو مقرراتو سره ځواب ورو ئې.

« دی اخبار دپاره »

دی اخبار ته باید ډیر مختصر مګر زیات مفید او متین مضامین تهیه شی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

اوه ورځنۍ پاڼه

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دوهم ټولګي شاګرد

د اخبار د مدرسي جریانات نښيي او
اجتماعي، دیني، تربیوي، خبرونه لري

اداره په هډه کښي
پته «ننګرهار نجم المدارس»

بې د ځمتې دوه څوارلس
چارشنبه نشر یږی

«موږ» «سعید افغاني»
موږ پښتانه مسلمانان یو اصیل پښتون
او مسلمان او د مرحوم د چل قانون د خپل او بيعود لحاظ ساتي

ګڼه (۲) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۷) (۱) کال

«سبز تعلیمي کال» «د مدرسي په انجمن کښي اوړول شوی» «سعید افغاني»

کهٔ خدای کول سبز کال د مدرسي د خدمت د پاره زما خیال دادی ۱ که د مدرسي تعمیر دلیلیونه تر در سونو پوری پوره شي د تعمیر ۲ که د کتاب خاني نه د استفادي د پاره او د اخبارو او جریدو نه په هغه کتاب خانه کښي کوم تنظیم جوړ د ماز دیګر نه خوانه د تفریح په ډول مطالعه په هغه کتاب خانه کښي وشي بیا به نوی او که په هغه کتاب خانه کښي راډیو هم د استفادي د پاره وی بند ده ۳ که د یو مختص قلمي اخبار په هفته کښي یو ځل خولسنې ترتیب شي او د دې د پاره په هره میاشت کښي افتخاری مدیر او د دی اعضا تعیین شي بند به وی ۴ که زموږ په لاس کښي لوخه بیسې ته شي تر څو د ځیني اصلاحي او تنظیمي کارونو د پلټنې رقت د پاره صرف شي لکه د انجمن تنظیم د میلمنو د تګ او راتګ او د داسي نور ضروري مصارف چه په بودجه کښي ورسره مساعدت نه لری ۵ په سبز کال کښي موږ سره د اخیال هم دی که د یو کوم حرفت او صنعت کار چه

د مدرسي سره مناسب وی آلات او اسباب پیدا او کار شروع شي ۶ موږ غواړو چه په سبز کال کښي د مدرسي د طلابو د خوایجو د تکمیل د پاره چه له یوی خوانه د دوی د استعداد شیانو نه ګټه په لاس راشي او له بلی خوانه د دوی مشکلات هم په نظر کښي ونیول شي د یو د کال سرپښتهٔ ضروری ده د اد کال به او س په محمد ودی پاڼکی سره د یو نجي نوی کار په خیر شروع کړو تر څو د آینده د پاره بنه انکشاف پیدا د مدرسي په ګټه تمام شي مقصد دا چه دا د کال آینده د مدرسي د معلمینو او اداری خلکو د مالي بښنې د تقوی د پاره اساس او د مدرسي د پلټنې د پاره د مدد د طالبانو د مشکلاتو د حل د پاره به هم په کښي خیال وی ۷ د دوهم ټولګي محصلین دی هر کال د مدرسي د عمومي اصلاحاتو د پاره غور کوی کوښښ د د کړی چه د مدرسي د بنه والی د پاره د مخکښی کال نه زیات عمومي توجه پیدا لوی تحفت شروع په آخر د کال کښي د خپلو کارونو راپور کلنۍ تولني ته وړاندې کړي د اکار داسي صورت لري چه اول تر اوله د دوهم ټولګي اعضا یو تر بله اخوت، همدردی، حوصله مند ګنداره عملي کړي او بیا د مدرسي د اصولو تعمیل تقوی خپلو اوضاعو ته بنه تغییر، پاکی، اتفاق، د د نیا د اوضاعو نه باخبر تیا، د دوهم ټولګي ... ه شوق او ذوق په کار ... [illegible]

«خبرونه»

«د مدرسي د اوضاعو په مناسبت»

۲۹-۷-۳۷ تاریخ و چه په نجم المدارس کښي د مدرسي د اوضاع په حقله مجلس جوړ شو مجلس ملا سید غریب د قرآن کریم په لوستلو افتتاح کړو په دغه مجلس کښي مولوی عبد الشافي مولوی عبد المجید مولوی محمد شریف د مدرسي مدرسینو او مولوی محمد ایاز د مدرسي منتظم، همدارنګه ملا حضرت خان، ملا عبد الرزاق، «آسف» ملا محمد ابراهیم» ملا شمس الاسلام سید محي الدین «علوی» صدیق الله ککړی» ملا شاه جهان د مدرسي شاګردانو وینا وی او مضامین ولوستل او بنه مفید نکات ئې بیان کړل په آخر کښي «سعید افغاني» د مدرسي مدیر د استاذانو او شاګردانو د او ضاعو ډیر ضاعو د رضائیت اظهار او وی ویلی که څه هم زه د مدرسي په موجوده اوضاعو خوښ یم مګر څو مره چه زموږ د پاره په کار ده هغومره بایلا په دغه آساس قوی قدم و نه پورته شي مجلس د وطن د آرامي او ترقي په دعا ختم ه ومونده .

«بخشش او تحسین»

په دی لیمه د عقرب د معلم د ورځی په مناسبت په جلال کوټ کښي یو لوی مجلس جوړ شوی و په دغه تولنه کښي د نجم المدارس مدرسیان او منسوبین هم حاضر و د مجلس په آخر کښي ځیني د مکاتبو معلمینو ته او مولوی احمد ګل د مدرسي مدرس ته د یوی میاشتي معاش مکافات او مولوی محمد شریف او مولوی عبد المجید او مولوی عبد الشافي او مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرسینو ته د تحسین ... ورکړه شول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

« د داول مخ پاتې »

جنبش د اخبارونو جرایدو سره علاقه او ځه بې زیات مضمون لیکل او دا سی لوز ضرور مسائلونه فکوا او توصیه وکړی که دد ولسی تولنی اعضا په وار سره دوه دوه ورځې وروسته د حاضری په وخت کښی په خپلو مخصوصی جلی د اصلاح په چول لوز و شاګرد الونه په لاندی شی الطوسره بیان کړی بلکه به دی له د پاکی او نظافت د لواحقو مخ نیوی د مناسبو او ملی جاموسی پشتنه ۲ په صنوفو کښی پوری بلکه ښه اخلاق ګذاره ۳ دد مدرسو د اهتمام دپاره غور ۴ د لیلیو د تنظیم او ترتیب سره ښه او توصیه ۵ دد دوی مخو په ظرف کښی چه کوم تا وړه حرکات د متعلمینو له خوا حس شوی وی مجمل په کنائی طرز سره پوه کول او توصیه ۶ د حاضری د پاره عمومی وصایا وی ۷ د مدارسی د پیشرفت د پاره د تولو شاګی دالو د مقررات په وسعی سره توجه ۸ اخبار شوق ۹ د موضع او جماعت، تقوی او پرهیز ګاری اهتمام ۱۰ د کار او عمل د پاره په خپل وخت کښی توجه ۱۱ د مدارسی د تعمیر د آبادی دپاره د خپلو لاسو لوز د قوة نه هم کار اخیستل.

زما د غه مطلب د سبز کال د پاره یقین لرم چه پوازی زه په خپله ترسره کول نه شم که زمونږ د مدرسو ښینو له خوا مساعدت وی امیل دی چه مدارسه به دد غه افکارو په تعمیل د عقبی امید واری سره نجامخه کړی د اهم بایل وو ایم چه زه د مدارسی د سطحی د لوړ والی او د اسلامی د دین د خدمت د پاره لوز مسئولیتونه او وظایف هم لرم امیل کوم چه دد غه مطالبوتی سره کولو د پاره زمونږ د بی ذخت اخبار ضرور د ډیری شی پای.

« اعلان »

که څوک په شرعی مسایلو کښی د مدارسی نه پوښتنه وکړی که دد غی او جهجا په متصل لوی مدرسه به د نجم الملدارس د علماؤ په ذریعه سمه د خپلو مقرراتو سره جواب ورکوی.

« دی اخبار د پاره »

دی اخبار ته بایل هیڅ مختصر مګر زیات مفید او متین مضامین تهیه شی.

« د وخت اهمیت » مولوی شمس الرحمن « مدرس »

ښکاره او هویدا ده چه هر وخت ځانته او جلا قدار او اهمیت لری او هر کار د خپل مخصوص وخت پوری موقوف وی. په ځوانی کښی تالاش شوق او ذوق حرکت او حرارت وی په زوړ والی کښی بیا بیل رنګه حال چه افکار او سنجش وی. د روغتیا مرتبې او وخت ته د ناروغتیا مرتبه او وخت نشی رسیدلی د مال داری او هستی وخت باید قدر وکړو د غریبوی وخت غم وخوړو او داځکه چه د غه مرتبې ته د فقر او ناتوانی مرتبه نشی رسیدلی. مونږ چه ګورو د انسان عمر ددی لوی لوی لالو او تیلالو سره اخته دی د انسان عمر او ژوند دو مره ډک توب نه تر ځوانی بیل بیل مناسبات لری د انسان د عمر نه چه لحظه یا ثانیه تیریږی هغو مره د انسان د خوږ عمر ملا کمیږی نو باید هر انسان خپل عزیز عمر لا و بالی و نه شمیری د بیلی بیلی زمانی څخه استفاده وکړی لکه چه رسول « ص » یو صحابی ته فرمایلی دی غنیمت وګڼه پنځه شیزونه پخوا د پنځو څخه ځوانی خپله پخوا د زوړ والی نه د روغتیا خپله پخوا د ناروغتیا مرینت او توانائی خپله پخوا د فقر او ناتوانی نه فراغت خپل پخوا د مشغولتیا نه ژوند خپل پخوا د مرګ نه.

« وطن » « آسف » د دوهم ټولګی زده کوونکی

حقیقت دا دی چه د وطن مینه د هر چا نه زیاته ده د امینه د انسی څیز دی چه لوی لوی خلک حتی پیغمبران هم تری ځان نه شی خلاصولی حضرت محمد صلی الله علیه وسلم کوم وخت چه د مکی شریفی څخه هجرت کولو نو د تګ په وخت کښی ئی له دیره سوزه څخه مکی معظمی ته دا سی خطاب وکړو چه که زه د ستا د اهل له لاسه لوی وتلی نو هیڅ کله به زه له تا څخه نه وای جلا شوی. د وطن مینه او محبت د ایمان څخه بوخی شمیرلی شی نو ځکه پدی اساس مونږ باید د ښه پدی متوجه شو چه د خپل ګران هیواد په آبادی کښی زیار او زحمت وباسو که څوک غواړی چه د وطن د ترقی دپاره پوره ښیاری او چاری وسنجوی باید د هر څه نه د وطن د خلکو سره ښه روبیه وښیی که مونږ غواړو چه مملکت مو په مترقی ممالکو کښی وشمیرلی شی باید چه په ګډه سره د وطن د خیر د پاره ملا وتړو او ځانونه په اخلاقو څخه ځان او نورو ته د نجات وسایل برابر کړو او په ریښتیا فی په چول سره د ورور ولی او وحدت لاسونه ورکړو په دی وخت کښی زیاتی ورکوم چه د مونږ ګران هواد به د تولو کا میابیو مرکز وګرځی.

÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ د النجم ÷ په ÷ حقله

ای ګرانو لیکوالانو ÷ ای د مینی پښتانو ÷ ای د خاوری خادمانو ÷ ای با فیضه ادیبانو ÷ چه له خاوری تیریږی ÷ مال او سر څنی تیریږی ÷ د علم مخ ته ورته تیریږی ځینو وسینو کښی لغمیږی ÷ غیرت مند افغانانو ÷ د غه لوی خوب اخبار ÷ په النجم دی یادګار ÷ مضامین ئی مزه دار ÷ که دی لکه اشعار ÷ مبارک دی پوهانو د اخبار به لوی خدمت کوی ÷ خیر خواهی به د ملت کوی ÷ او از و نه به او چت کوی خلک به پوره له غفلت کوی ÷ ښه د خبر دی محبانو ÷ په کښی شته پند او حکمت درس د دین او دیانت ÷ اچی روح کښی تقویت ÷ ښه خبرات او لوی نهضت فدایانو صادقانو ÷ که څه هم بنی چیری شته ÷ ښه ذکر منظری شته ÷ د ښیاتینه دوه دری شته ÷ نظاری او هم دی شته ÷ تل ئی ګوروای پوهانو ÷ علوی ریښتیا هم [illegible] اده نجم بایه ښه د ناده ÷ [illegible] مدارس محساده ÷ د پخوانو ښه مباده ÷ [illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

چلوونکی ● سعید افغانی ● دنجم المدارس مدیر

مرستیال ● حضرت خان ● دولسم ټولګي شاګرد

اداره ● په هډه کښې ●

پته ● ننګرهار نجم المدارس ●

النجم

اوه ورځنۍ | پاڼه

بې درخمتی دوه ځو هره

چارشنبه نشریږي

د اخبار دمدرسې جریانات نشي او اجتماعي، دیني، تربیوي، خیروني کوي

● ژوند ● «سعید افغانی»

ژوند یوه معنی ده دا معنی هغه چا حاصل کړي چه د اوجهان په فکر په پاک عشق حرکت او جنبش ورنوي

ګڼه -۳- چارشنبه د ۱۳۳۷ کال دعقرب -۱۴- -۱- کال

● امید واري ●

«هیم کاکړ»

موږ د دغه اخبار ته نهایت خوش بین یو او دا ځکه چه دعلماو په غاړه تبلیغ او امر بالمعروف دی او د تبلیغ لپاره هم دوه جنبې لري خوله او قلم دوی

د پاره چه دنجم المدارس ښکه ټول علماء د قلمي تبلیغ لپاره هم تقویه او ترببیه شي دالنجم د اخبار کار شروع شوی ګمان لرم د ا اخبار د ځوځم

اوښ د مدرسې د مدرسینو او متعلمینو لپاره خیر ښړی لاکن دوښایلو او شاګلو د پوره کیدو په اثر کیدای شي چه د مدرسې له خوا عام اخبار

او د خلکو د دیني خدمت په لیار کښې یو مؤثر قدم شي او هر ځای ته ورشیږي دالنجم د لیدو نه معلومیږي چه دالنجم اخبار دیني تربیوي

اجتماعي شیان خپروي او دمدرسې جریانات او پرمخ تګ باندی لنظر اندازی او دعلماو او دخلکو په افکارو کښې دیو والي او همکارۍ

لپاره کار کوي څو ټول په یو فکر او متین

عزم سره د حکومت او ملت د خیر او بهبود

د پاره کار وکړي همدا رنګه معلومیږي

چه دالنجم اخبار غواړي چه خپل علمي مضامینو

سره دخلکو افکار تنویر او روښان کړي

او بد رسومات او پراګنده خرافات د خلکو

نه لرې کړي او د اسلامي دین په اصلي اساس

روښانه لیار کوم چه د هر چا د خیر لحاظ په

کښې وی خلګ روان کړي نو په دی ملحوظ

دا اخبار ډیر لو مبارک اخبار او یوعالي

مطلب او هدف لري لومی باید هر څوک

دی اخبار ته خوش بین او د تقویي لحاظ

ئې وساتي ● خدایه ●

دلیکونکو دکامیابۍ لپاره خدایه

دلیکونکو دنیک نامي لپاره خدایه

دالنجم ښه اوچت او ښه بالا کړي

دلیکونکو مل دکارې لپاره خدایه

چه ټول کړي ښنا نه په لوه لپاره

خپل منځو کښې همکارۍ لپاره خدایه

دالنجم واسطه او ذریعه کړي

دلیکونکو دغمخوارۍ لپاره خدایه

دالنجم لکه نجم ښه رڼا کړي

دهیم ددی زاریه لپاره خدایه

● زړه ●

«حمید افغانی»

په بدن کښې دغوښې یوه ټوټه ده چه صالحه شي ټول بدن ښه کیږي او که فاسده شي نو

ټول بدن فاسد یږي باخبرا وسیږي چه دغه ټوټه زړه دی ● حدیث شریف ●

زړه د روح مرکز دی او په ټول بدن باندی ریاست لري د زړه اصلاح په علم سره اوځي

او دعلم اندازه په عمل کښې معلومیږي هغه عمل په کار دی چه د خیر او بهبود اندازه ورسره

د خدای (ج) د رضا موجب د ځان او دخلکو په دې وخوږ ی تقوی او پرهیزګاری د زړه

کار دی ښه ګڼ اره ښه سلوک هم د زړه اثر ده او عزم غوارې د ځان او دخلکو دبهبود

لپاره هغه هغه زړه کوی چه د انسانیت په رڼا روښانه وی د زړه رڼا زړونه

روښانوی نورا نیت پیدا کوی او پوهه منځ ته راوړی ●

● پوهه ●

هغه خلک پوهیږي چه د ځان او د بل د خپل او پردی په پیژندلو او پالزو ښه کښې

کښې خطا نشي هغه قوم حتماً مخ په وړاندې ځي چه د ژوند په اصل د و پوهلوی او واره

په ګام د خپل اساسي هدف تعقیب وکړي هغه ملت د ژوند حق لري چه د دوی

ذهني انکشاف د راتلونکی او مستقبل په سنجولو کښې د استدلال او د منطق د تعمق او د ژور

فکر په بنا ر دان وی داسی نه چه کور کورانه تقلید او هر څه ته په سطحي نګاه ګتل وی هغه

علم په درد خوری چه د ضرورت او د خیر اندازه ورسره داسی نه چه چتي خوشي تر پیدل

او ځان سپود لوی هغه کار ته باید اقدام وشي چه د بوالهوسي نه بهر ځان او دخلکو

د ښیان نه خالي د عصر او زمان مستند ایجابات او د ملت معقول عنعنات ئې ومنی هغه

پوهان باید د خلکو مقدرات وسنجوی چه دخلکو د ذهني استعداد اندازه ګلوی شي هغه

وخت باید خبره وشي چه تاثیر وښیي د خلکو شوق باید هغه وضعیت ونیول شي چه په یو قرار

ترآخره ئې وچلوی هغه خلکو ته باید موقع ورکړی شي چه د علم او پوهې په مساوي درجه

او وجدان خاوندهم وي دهغه شخص باید قدر وشي چه خپل خیر او شر د جامعې په خیر او شر کښې ګوری هغه ډاکتر او فیلسوف دی چه

د قوم په درد پوه د محیط د اوضاعو په مناسبت د د صلاحاتو چاره وکړی شي د قوم او د وطن بنیادی ضرورتونه پوهه، اقتصاد

او صحت دي نو په دی ملحوظ هغه قوم او وطن کامیاب او موفق دی چه په دغه دریو شقونو کښې د کار خلک په کار اچوي

«سعید افغانی»

(c) ketabton.com: The Digital Library

❀ د محبت » ❀ حضرت خان ❀

محبت یوه د زړه پورې خوږه کېفیت ده چه هغه‌ئ د
لوچا، یا یو شي او یا یو کار سره مینه رشته
او علاقه لرل‌دی د انسانیت حقیقي تکامل او یوه
والی په محبت سره راځي په نړۍ کښې هغه څوک
هدف او مطلوب ته رسېدلی شي چه د خپل هدف
په لیار کښې په محبت سره قدمونه پورته کوي هر
چا ته چه په خپل کار کښې محبت وی نو کار ئې
بې تکلیفه او سه انجامیږي هوډ ننه په کور
کښې هم د افرادو محبت د کور د انتظام دپاره
زیا ته گټه رسوی او بیا په ټوکلي او قریه کښې
د خلکو یو تر بله مینه او محبت د هغه کلي او قریې
ښې د نیک نامي او ښېگڼې لوی وسیله
گرځي د یو قوم او ملت لوړتیا او پرمختگ
د محبت له بلوه حاصلیږي په خلکو کښې اتفاق
او یووالی هم له محبت څخه زیږیږي نو او نشا
ت نیبۍ لنډئ دا چه محبت سره هر څه کیدای
شي او د هر څه لپاره یو اغېزناک عامل او قوی
محرک محبت دی د نړۍ تیا محبت یو قوی محرک دی
مگر دومره لازم دی چه د محبت مناسب څېزونه
و پیژنو او په د غه اساس د محبت قدمونه پورته کړو

❀ معاونت ❀ « سلطان عزیز »

وتعاونوا علی البر و التقوی ولا تعاونوا علی الاثم والعد
وان واتقوا الله ان الله شدید العقاب – قرآن کریم
د انسان د ژوندانۍ لو او دگډ ژوند ون موضوع د
یره مهمه او باریکه مسئله ده لوړ دی ضروري مسئلې
د حل دپاره الله (ج) حکیم حقیقي د مجلیني آیات په
ذریعه لیار ښوونه کړی او ارشاد ئې فرمایلی چه
مطلب ئې دادی د ښو کارونو په کولو او د بد و کا
رونو نه په ځان ساتلو کومک او مل د کارې
کوی په گناه کولو او تجاوز باندی یو تر بله مرسته
او معاونت مه کوی خدای پاک خپل دا هدایت
سه تقویه کوی او وائی ودا ریږی د الله (ج)
څخه او دا ځکه چه یقینا الله پاک د یر سخت
دی د عذاب له بلوه) یعنی بدی منکو هدایت
د داسی لوی مقتدر ذات الله (ج) باندی عمل
وکړی ارن ییښان مونږ د دائمي سعادت دپاره یو
تر بله د اصلاح خیال او تعاون هم ضروري دی هغه
وخت چه ټول خلک اصلاح شی بیا کیدی شي
چه دا مشترک او د هر یو ځانته پیشي هم
تر لو مطلوب منزل پورې ورسیږي.

❀ اعلان ❀

که څوک په مشرقي مسایلو کښې د مدرسې
نه پو ښتنه وکړی که د دغي او دې چې
په مقصد نه دی مدرسه به د نجم المعا
رف د علماو په ذریعه سم د خپلو مقر
راتو سره ځواب ورائي ❀

« د حصیله »

مونږ عواړو چه د نجم الدین اخندزاده
صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله
څه ولیکو که چا ته د ده د ژوند
انه د حالاتو او د ده د غزاگانو
او د ده د ما ذونا نو او مخلصا
نو په متعلق موثوق معلومات
وی هیله کوو چه په د غه لیار
کښې مونږ سره معاونت وکړی ❀

❀ د اخبار دپاره ❀

دی اخبار دپاره باید د یر مختصر
مگر زیات مفید او متین مضامین
تهیه شی ❀

« د حمدالله د ره نوري »

❀ همکاری ❀

هر قوم او ملت د خپل اجتماعي ژوند د مخکښې بیولو او د تولو نیگړ تیاو د پوره کولو لپاره همکاري او یو تر بله هر ستې او لاس ورکولو لپاره
په هر وخت کښې ضرورت حس کوی هو د تاریخي څېړنو له مخې څرگنده شوی ده کوم محیط او جامعه کښې چه د همکاري روح قوی
شوی او د دی په مذاق خلکو کار کړی هغوی د ترقی په لیار کښې دیر قوی قوی گامونه اوچت کړی او په الرومند انداز سره
خپل مقصود منزل ته رسیدلی دی بالمقابل له دی نه نعمت څخه بې برخې او پس پاتې طبقات د فنا خوا ته دوان د فلاکتونو پا
یا نه دریا بد کښې غرق د فلاح او نجات د او گډار و څخه ورک شوی دی له همدی امله اسلامي قوانینو د لفظي همکاري
ته پوره توجه او پام لرنه کړی ده او د همکاري د خیال ساتلو په باره کښې ئې ښه اکید اشارات صادر کړی دی رښتیا ده چه ځان
له یو سړی او یا یوازی یو اندام ټول کارونه هیڅکله نه ترسره کیږی ځکه چه د انسان حیاتي دره د حیات د یر ښتو ته احتیا
جات لری او هر شق ضرور صحیح کار د کولتی غوارږی چه دا ټول بیا په گډه سره د همکاري د لیاره نه خپل حقیقي مرام او مقصد ته په
موفقانه صورت سره ځانونه ور سوی انسان د اسبابو په عالم کښې زیږیدلی او د اسبابو په واسطه ژوند کوی دی هیڅکله نشی
کولی چه ټول شیان خود سره پیدا کوم اسبابو او شرایطو څخه مفت بلاس راوړی بلکه ده دپاره د هر څه نه مخکښې د هر شي د منا
شیوا او مصادرو پیژندنه ضروري ده د همکاري دپاره دا د وه شیان دیرا هم او ضروري دی لـ د مطلب یو والی ۲ یو تر بله
اعتماد نو باید مونږ کوشش وکړو چه یو تر بله په خبرو ځان سره یوه کړو او د اعتماد وسایل برابر کړو که د لته موجوده حالت با
ندی نظر وا چوو مونږ مجبور یو چه د همکاري دپاره پوره اهتمام وکړو ځکه چه قوم ملت او حکومت کاروباری او کارونه د همکاري نه موږ ستغنی
نه لری ❀

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

اوه ورځنی پاڼه

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر

مرستیال «محمد ظاهرخان» د دولسم ټولګی شاګرد

اداره په هډه کښی

پته «ننګرهار نجم المدارس»

بی د رخصتی د ورځو هره

چارشنبه نشریږی

د اخبار د مدرسی جریانات ښیی او اجتماعی دینی، تربیوی خبرونی کوی

«بیداری» سعید افغانی

څومره چه غواړو ښه خدمت وکړو څومره باید پوره بیدار او ویښ اوسو او ویده نه و دا و بد و بار وی.

ګڼه (۴) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۱) (۱) کال

«مصلح او مجاهد» سعید افغانی

د دغه عنوان لاندی غواړم چه د ملا نجم الدین اخند زاده صاحب سوانح چه په خپل وخت کښی زیات مصلح او د انګلیسانو په مقابل کښی په کلو کلو جنګیدلی بیان کړم. «د ده اجمالی پیژندنه»

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب د امیر عبدالرحمن د پاچائی په وخت کښی یو د لوی اعتبار خاوند ؤ. د غه شادی سره د ماذونا فود کابل په بنا د کښی بندی کړو. دی د بند خانی نه په یو خاص ترتیب مخ په مشرقی وتښتید او هلته د مهمند مشرقی په سرحد کښی د مهمند و په سیمه په ژوبی او چمرکند کښی اوسید او د انګلیسانو په مقابل کښی به جنګید. دی یاد امیر حبیب الله خان د پاچائی په وخت کښی د هغه په غوښتنه او اعتماد بیرته افغانستان ته راغی او د ننګرهار په ولایت کښی د جلال کوټ نه مخ په جنوب د هډی په قریه کښی اوسید. ده د هم دغه پاچا په عصر کښی د پرد اسلام د دین اساسونه محکم کړه او هری خواته ئی د لیشی او بلی خوری شوی او د ی د درسی لوی شخصیت خاوند شو چه په ټول افغانستان کښی د ده د خلکو په عقیده و حاکمیت در لود ده د غه ملی شخصیت د هم دغه امیر حبیب الله په وخت کښی په ۱۳۲۰ هجری قمری کال کښی د اجل داعی ته لبیک ووئیلی.

په دی حساب د ده د وفات تاریخ (مقبر غازی) دی ۱۳۲۰ د ده مزار او مقبره د هډی په قریه کښی دی او د حضرت سردار محمد داود د افغانستان د صدر اعظم په اهتمام ښه جوړ شوی د ده هډیره د ټول مشرقی او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پښتونستان د خلکو د عقیدی ځای دی.

«پوښتنه» اداره

مدرسه به څنګه مخکښی لاړه شی ؟؟؟

یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱) «ځواب» سعید افغانی

د مدرسی د پاره د همکاری خیال ضروری دی تر څو علما د کار خلک خیرخواه او مفید و پیژنی.

(۲) «ځواب» محمد نواز د دار الحفاظ مدرس

د مدرسی د پیشرفت د پاره هر څه نه مخکښی تقوی ضروری ده ځکه چه اسلام په تقوی او پرهیزګاری سره پیشرفت کړی دی.

(۳) «ځواب» مولوی احمد ګل د نجم المدارس مدرس

مدرسه به هله مخ په وړاندی لاړه شی چه په دی کښی د درسی افراد تربیه شی چه د دین او جامعی د درد و نو دوا شی یعنی ښه تربیه

(۴) «ځواب» مولوی عبدالمجید نجم المدارس مدرس

زما په خیال چه د مدرسی د ترقی د پاره دا به کار دی چه مدرسه دوی برخی شی یوه رسمی او بله ملی چه یوه برخه د حکومت په مرسته او دویمه برخه د ملت په مرسته مخ په وړاندی لاړه شی.

(۵) «ځواب» مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرس

د مدرسی د مخکښی تلو د پاره ۱ باید چه په ما بین د منسوبینو د مدرسی کښی اتفاق او اتحاد وی او هر یو د مدرسه خپله وګڼی ۲ د خلکو سره علاقه پیدا کول او د خلکو د ذوق سره سم مناسب اصلاحات کول په کار دی.

«جهان» شاه جهان د لیوولسم ټولګی شاګرد

حقیقة کله چه بشر د ذره په سترګو د جهان په دی لویه او ازاده فضا کښی نظر واچوی او د عقل په ذره بین کښی په دقت سره کتل وکړی نو خود به خود به و پوهیږی چه جهان نن په کومه اندازه وړاندی تللی او په دی به هم و پوهیږی چه د دی حیات په ټولو خواو کښی ترقی چه نن ورځ په جهان کښی لیدل کیږی په هغه او د خبرتیا لاس راغلی، نن چه جهان کښی هغه شیان موجود دی چه هغه زما نه مخکښی د بشر عقل نه منل د نو نی په توګه لګید او اټه، مصنوعی سپوږمۍ او د اسی نور چه زړه د نیائی د وجود څخه بی خبره پرته وه مونږ پوهیږو چه د غه نعمت خلکو منځ ته راوستلی او د انسان عقل او کنجکاوی، کار او عمل د و مدارج طی کړی هو کار او عمل لوی منزلت لری زمونږ ټول مطالب زمونږ د حرکت پوری مربوط دی که مونږ غواړو چه د جهان سره مساوی ژوند وکړو نو لازمه ده چه په کسب او کار کالی منګلی ښخی کړو. د دیر د مروت خبره نه وی چه د بل چا د سعی او عمل په محصول باندی ژوند وکړو.

«د جهان د پاره» اداره

مونږ هم ژوندی یو مونږ هم د جهان په یوه څنډه کښی ژوند کوو نو مونږ ته هم په کار ده چه د جهان د دی څنډی د رفاهیت خیال وساتو زمونږ د وطن اراضی د دنیا او د جهان د اراضی په مسایلو کښی پوره لاس لری نو میباید مونږ د ځان او د نورو جهان د خلکو د اراضی د پاره کار وکړو تر څو دنیا هم باید د دنیا د دی څنډی د اراضی د پاره د جهان د اراضی په لحاظ د پوره معاونت او سرپرستی نه کار واخلی که د انسان یو فرد نا راضی وی او مرور وی نو د انسانانو نارامی موجب ګرځی نو مونږ باید د ځان او جهان ته ځکه چه لازمه ده باید ښه متوجه شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

« مبارک »

صدیق الله
ککړکی

دغه عزم او دا کارشه مبارک
د النجم دا اخبار شه مبارک

چه غفلت ځنی راولیښ قوم او تیار کا
دا خدمت او دا کردار شه مبارک

چه غرض ئې د اسلام لاره ښودل وی
یو قدم په دغه لار شه مبارک

د افکار او د روزنې درس په را کړی
هر یو درس ئې په بار بار شه مبارک

پښتنو ته به د علم رڼا ورکړی
دا رڼا او دا انوار شه مبارک

د ادب او اجتماع لارکښې قدم دی
دا قدم او دا رفتار شه مبارک

سعادت چه د خپل قام او وطن غواړی
د « سعید » دغه افکار شه مبارک

د صادق دعا قبوله کړه ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک

« د النجم خدمت »

شمس الاسلام
« شمس »

دغه اخبار چه د النجم په ځلانده نامه سره یادیږی ددی اخبار د مضامینو د لید ونه معلومیږی چه د وطن او د اسلام د ترقی او خیرخواهی په مقصد منځ ته راوتلی دی . دغه اخبار که څه هم اوس دګوتو د زحمت نتیجه او دیو قلمی اخبار په شان د مدرسې د خلکو د تربیې په نیت دی مګر امید کوو چه انشاء الله د اسبا بو د برابریدو په وخت به د قوم دولت او ملت د خیرخواهی په مطلب د عام المنفعه نمونه وګرځی ځکه چه دا اخبار د تول مشرقی د علماؤ د مرکز د نجم المدارس نه خپریږی او د هغو منورو علماؤ د ارشاداتو محصول دی چه همیشه د ملت او دولت د خیر او اصلاح په متعلق د یوی مجربی نسخې په خیر معلومیږی هو د مشرقی ټوله خلک عقیده لری چه د نجم المدارس علماؤ د ملت او حکومت د دوامی او نهضت د پاره همیشه د مجاهدی په لوی میدان کښې لیدل کیږی . دوی د ملت او حکومت په مینځ کښې بهترین عناصر دی دوی د خلکو د خیر او بهبود په ملحوظ په ځان د پرون نه او تکلیفونه ګاللی او ګاللی به ئې ددی اخبار د خدمت د پاره هغه علماؤ کارکوی چه په دننه مملکت کښې [redacted] قوی قومی رشتی او د اسلامیت په رنګ کښې د برپالی توب نښانی لری موږ هیله کوو چه د هیش د پاره د نجم المدارس علماؤ خپل د تبلیغ مجربی نسخې د هغو په موافق ددغه اخبار په دواړه سطر په کار ۴

وظیفه

مولوی محمد ایاز
د نجم المدارس منتظم

الله پاک هر انسان ته سم د پیدایښت سره بیله بیله وظیفه په غاړه کړی او سپارلی ده مګر دومره خبره باید و منل شی چه قدرت د هر یو وظایف مختلف او د هغه د توان په اندازه تاکلی دی که موږ د وظیفی د انجامولو اهمیت ته ملتفت شو او دومره به را ته ظاهره او ځلانده شی چه که کوم انسان د لوی نوم او نشان او عزة خاوندان شوی او یا د خدای په د لیار کښې ئې د منزلت مقام بیولی دا محض او محض د خپلې وظیفې قدر او د ادا کولو برکت دی د دنیا هر څومره چه سړی د خپلې وظیفې په حقله توجه وکړی هغومره به د دوئی سعادت سره مل جه کیږی د لته باید دا هم ووایل شی چه د وظیفی انجامول او سرته رسول هله پوره کیږی چه سړی ځان ددی لایق کړی چه یو اندازه اختیارات او اعتماد مینځ ته راولی او که نه د وظیفی انجامول ضرور د مشکلاتو او یا د ناکامی سره مخامخ کیږی محض اختیارات که چیرته د خودسری سره یوځای شی د عقل او تدبیر په بنا نه وی او کوم پروګرام ونه لری زما په فکر د ا سړی هم په کامله صورت سره نشی کامیابیدای که غواړی چه تاسی خپله وظیفه ښه ورسوی او کامیاب شی نو باید چه د عقل او تدبیر نه کار واخلی او یو صحیح او معقول پروګرام جوړ کړی د وظیفی د پاره وخت په نظر کښې ونیسی او د مصلحو خلکو مشوره هم ضروری ده موږ باید د تدبیر خلک وپیژنو او وظیفه هم هغومره چه وی وسنجوو او ما یوسه نشو کار وکړو او ښه پاک نیت د خلکو سره په پاکۍ ګذاره وو نو د وظیفی مشکلات حتماً حل کوی .

« اعلان »

موږ غواړو چه د نجم الدین اخندزاده صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله څه ولیکو کرچا ته دده د ژوند نه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د ماذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو چه په دغه لیار کښې موږ سره معاونت وکړی

۴ واچوی او خپل تبلیغی وجائب د عمومی منفعت د پاره دریغ نه کړی . موږ هیله کوو چه مقتدر خلک دا سې عام المنفعت اخبار ته د چاپ کولو وسائل برابر کړی .

د النجم « اداره » د ښاغلی « شمس » او « ککړکی » نه ددی مضمون په استولو چه دیو ښه خیال په ساحه کښې ئې لیکلی تشکر کوی امید دی چه په دغه لیار کښې به خیرخواه عناصر وسائل برابر کړی

اداره

(c) ketabton.com: The Digital Library

النّجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرتخان» د دوهم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

اووه ورځنی پاڼه
پی د رخصتی د ورځو ره
چارشنبه نشریږی

«اخبار د مدرسی جریانات بیانوی او
اجتماعی، دینی، تربیوی، خبرونی کوی
«تدبیر او مشوره»
انسان که څه هم پوه وی بیا هم نه پوهیږی نو
لازمه ده چه تل په ټولو کارونو کښې بشر تدبیر
او مشوری ته منقاد شی.

ګڼه (۵) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۸) (۱) کال

(۲) «دده تفصیلی پیژندنه» سعید افغانی

د نجم الدین اخندزاده صاحب رحمة الله علیه د مفصل پیژندلو دپاره په کار ده چه په لاندی ډول سرئی و پیژنو

١ دده عمر او حیات او قواره ٢ دده هویت قوم او نسب ٣ دده اصلی او فرعی مسکن ٤ دده تحصیل او علم ٥ دده تصوف ٦ دده جهاد ٧ دده د شهرت اندازه او کارروائی تر مرګه پوری ٨ دده مشهور ماذونان او منسوبین ٩ دده د مرګ نه وروسته شهرت او تاثیرات

مګر په تاسف دی چه دده اسی یو لوی شخصیت چه د ټول حیات اند ازشادات او حرکات ئی نهایت متانت او سنجیده ګی لری، هغومره چه و یل کیږی او ولیدل کیږی او یائی و شو په د غه اندازه دده د سواځ د لیکلو د پاره چا کوښښ نه دی کړی په د غه حقله زمونږه ګیلا دده د معقولو منسوبینو نه کوم چه په خپل وخت کښې نهایت منلی تیر شوی زیاتره یوازی د ملا طوطی اخند نه هغه هم صرف دده د مواعیظو تذکره مګر نهایت ناقص لیدل کیږی او بس. بهر صورت که او س هم زمونږ په لاس کښې مطلوبه معلومات راشی امید دی چه څه نا څه خو به تری جو ړ شی او د آینده د پاره به ګونډی په د غه اړوند دده په عقیدت مندانو کوښښ وکړی چه زمونږ د هدف نارسیده مطالب تکمیل او پوره کړی باور کوم چه په د غه لیار کښې سعیه به دده د عقیدت مندی سبب ثبوت وی. زمونږ په لاس آخر کښې تحریری اسناد ډیر کم دی کوم تحریری سند چه زمونږ په لاس کښې شته هغه یوازی دده د فوت تاریخ بښی چه په «۱۳۲۰» او یا «۱۳۱۹» هجری قمری کال کښې فوت شوی چه د دی نه دده د ټول عمر اندازه نشی معلومیدلی مګر شفاهاً موږ په او ریدلی چه اخند زاده صاحب ډیر د نه یا کلو په حد د دو کښې اند ازه کیدلی شو خلک وائی چه د نه قوی وجودئی درلوده مګر د ریاضت او تقوی په وجه نحیف او ضعیف شوی وُ حتی چه د ډیر ریاضت په وجه دده د لاسو رګونه شنه شنه بلیدل. وائی چه د ی ښه خوش قواره چهره سپین وُ او په او چلی باندی شین خال هم درلوده او دده د شین تنکی خال شهرت زیات وُ دده رنګ او قواره یا تا ئیره هیبت ناکه وه دوراً په په خلکو دده رعب و لیده مګر په عین وخت کښې مشفق او مهربان هم وُ. دده حیات ټول په حرکت کښې تیر شوی معلومیږی چه دده په ضمیر کښې یو درسی اور لاپاتی په دوهم مخ کښې ی

«بیداری» (محمود د دوهم ټولګی شاګرد)

که څه هم په دنیا کښې د بیداری او د نه پوره ته کیږی او روحیه او د رخ اکثر خلک یو اند ازه پوه او بیداری مګر بیا هم باید د بیداری په حقیقی معنی پوه او اصلی هدف او مرام ئی و پیژنو ځما په عقیده بیداری نفس چالاکی او یا پوره نګه خود نما ئی نه ده بیداری د بیتر ته شی و بلی چه سړی د یو کسب او یا د کوم شخصی کمال خاوند یا په یو ډول سره خانګه هستی او مال پیدا کړی. دی په خپلی بیداری کښی د جامعی او د وطن او د قام د پاره خیال و نه ساتی. هو هغه کار چه د عام خلکو د خیر سره مصادم و د قع کیږی او د صلاحی قانون ته ټکان رسوی بیداری لا څه بلکه د جهل په تورو پر دو کښی غافلانه خوب کول دی هو بیداری یو داسی پوهه ده چه د بشری نقیصو محک او د عمومی هوسائی موجبه ده او س که شه دقت وکړو نو بیا به شوه چه حقیقة بیدار هغه څوک دی چه د علم او پوهی دلاری خپل ضروریات حس او د پوره کولو اسباب ئی و سنجولی شی د هرچا حق ورته معلوم په هیڅ ډول سره ئی تلف او یا پامال نکړی مترا و کښی و پیژنی د حقوقو احترام او د تاریخی شخصیتونو د جامعی په اصلاح کښی ساعی د بشر د هوسائی او رفاهیت اسباب پیدا کړی خپل رفعت او ترقی د جامعی په ترقی او تعالی کښی و ګوری په آخر کښی د خپلو پوهانو او بیدارو ملګرو څخه دا هیله لرو چه خپله بیداری په کارو اچوی او حتی المقدور د جامعی د پرمخ تګ وسائلو ترلاسه کړی.

«پوهنتنه» (اداره)

مدرسه په څنګه مخکښی لاړه شی ؟ ؟ ؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(٦) «ځواب» (حمدالله دره نوری)

که چیری د تعلیمی پروګرام سره سم یو اخلاقی او عملی پروګرام هم په مدرسه کښی په لازمی صورت مقرر او ورسره سم ټول افراد د روزل شی شک نشته چه د مدرسی محبوبیت به د هرچا په زړه کښی راسخ د ملت او حکومت دارزو ګانو سره به موفق کار و کړی شی چه دا د مدرسی عین پیشرفت دی.

(٧) «ځواب» (سید غریب د دوهم ټولګی شاګرد)

زما په خیال د مدرسی د مخکښی تللو د پاره دا ضرور ده چه ټول منسوبین د دی مدرسی د پاک نیت خاوندان او ایمانا او وجداناً د مدرسی د خیر د پاره کار وکړی

(٨) «ځواب» (شمس الاسلام «شمس»)

د مدرسی د پرمخ تګ د پاره دا ضروری ده چه د مدرسی ټول منسوبین او ل خپل نقصانات و پیژنی او بیائی په لری کولو کښی عملی اقدامات وکړی چه د خلکو په نظر کښی محبوبیت پیدا شی.

(٩) «ځواب» (مولوی محمد ایاز)

مدرسه به هله مخکښی لاړه شی چه د دی په یو فکر او پاک زړه او صاف نیت په کلک عزم او په پوره محبت بی د خود نمائی د مدرسی د ترقی د پاره لیاری او چاری و سنجوی او عملاً هغی ته اقدام وکړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«خبرونه»

په ۲۸/۸/۳۷ تاریخ د نجم المدارس په لوی میدان کښې د مدرسې د منسوبینو لخوا د ملا حضرتخان د ریاست لاندې یو با حرارته انجمن جوړ شوی وُ او په دې مجلس کښې اول افتتاح ملا محمد اسمٰعیل د خو آیتونو په لوستلو وکړه او بیا دغه کسانو د (خو مره ووختنگه علماء ؟؟؟) د اقتراح ترعنوان لاندې ۱ ملا محمود ۲ ملا احمد الله ۳ ملا فیض محمد ۴ ملا عبد الودود ۵ ملا سلطان عزیز ۶ ملا معراج الدین ۷ ملا حبیب الرحمٰن ۸ ملا محمد نعیم د مدرسې شاگردانو ۹ مولوی شمس الرحمٰن صاحب ۱۰ مولوی رحمت گل صاحب د مدرسې مدرسینو ښې مؤثرې وینا وې وکړې. بیا سعید افغانی د مدرسې مدیر د دوی په وینا وُ باندې تبصره په ضمن کښې وویل چه موږ د غه خبرې تر ملتفت شو چه څومره او څنگه علماء!!! او په دغه متعلق بنه غور وکړ او امید دی چه زموږ د مسئولیت د برداشت دپاره به ښه افکار په لاس راشي. د هر قوم د ترقی او تعالی دپاره اول د ځان پیژندل ضروری دی او په دغه ضمن کښې د خپلو نواقصو اصلاح د نورو په افکارو مؤثر واقع کیږي د مجلس په آخر کښې د وطن د دوامی او ترقی دپاره لویو په گډه دعا وکړه او په دغه لیار کښې د توفیق ازنو ښکاره کړه

«اعلان»

موږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله څه ویکو کرچا ته د ده د ژوندانه د حالاتو او د ده د غزاگانو او د ده د ماذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي هیله کوو چه په دغه لیار کښې موږ سره معاونت وکړي.

«تدبیر او مشوره»

گل محمد «معارفي» دا تر توگي شاگرد

دا منلی شوی خبره ده چه بشر یو اجتماعی ژوند لري او په انفرادي ډول سره د خپل ژوند احتیاجات نه شي پوره کولی د اجتماعی ژوند د سر ته رسولو دپاره تدبیر او مشوره پوره کومک او همکاري کوي کوم کار چه د تدبیر او مشورې په ذریعه سره کیږي دې کښې شک نشته چه ډیر مفید او گټه ور ثابتیږي نن که د دنیا خلک لوی د ملا د جوته رسیدلي او د ژوند د رسانی دپاره ئې را زار وسائل برابر کړي دا ټول د تدبیر او مشورې محصول دی. د اسلام مقدس دین هم د تدبیر او مشورې په تو گرد کارونو د انجام مولود پاره امر کوي. د تدبیر او مشورې ځنی ډیر کار اخستل کیږي په تیره بیا د دنیا د مهمو وقایعو د حل او فیصلې دپاره. مگر د مدبرو او مشاورو خلکو پیژندل هم ضرور دی مدبر دی باید هغه سړی وي چه د ژوند د حالاتو نه خبر د شخصیت پرستی او عنعناتو نه بهر د اجتماعی افکارو خاوندی وي صحیح ته بیر که د دیوال کلک تادو او بنسټ دی کړه د دیوال تاداو او بنسټ کلک شي به د دې کښې شک نشته چه دیوال هم کلک راځي او په نتیجه کښې د ډیرو کلو دپاره دوام کوي هغه رنګه په هر عمل او هر کار کښې چه صحیح تدبیر وشي هغه کار سر ته رسیدلی او گټه ور دی استفادې ور ځنی لاس ته راځي.

«دلمري مخ پاتې»

او تیښ او حرکت موجود وُ چه په یوځای نشو پاتې کیدلی ده هر چیرته د خلکو په افکارو کښې درسي تحول قایم کړي چه تر ننه هم هغه تحول د خلکو په ماین کښې یاد او د قدر وړ دی ده په ځان باندې ډیر خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړي وُ د ده د حقانیت د ثبات دپاره دا کافي د چه دی لویو لویو علماؤ منلي وُ او د ده حرکات ئې د اسلام د دین په اساس موافق گڼل.

«دلوړلری»

۳ هر څوک په خپله اندازه مسئولیت لري. په پای کښې د خدای (ج) ځنی د خپلو پوهانو نیاره نور موفقیت هم غواړم.

«صبر او حوصله»

محبوب الٰهی «دا خلاص» دا تر توگي شاگرد

صبر او حوصله د هر مرض دپاره مجرب دوا ده باید په هر کار کښې د صبر او حوصلې څخه کار واخستل شي ځکه چه انسان د حیات په صحنه کښې د ډیرو سختیو او مشکلاتو سره مخامخ کیږي نو که په دغسې وخت کښې د صبر او حوصلې څخه استفاده ونکړي شي د ژوندانه ټولې خواوې به ئې په خفگان روناکامی ملوث شي انسان هلته خپل اصلی هدف او مقصد ته رسیدلی شي چه په هر کار کښې د ډیر صبر او حوصلې او متانت څخه کار واخلي او همیش د غم مفکوره د ځان د پاره لیار و گرځوی پس د هغی بیا کیدای شي چه په ډیره رسانه تو گرد کار کولو لپاره د عمل په میدان کښې لوړ قدم ونه واخلي نو لازمه ده چه د محیط د عمومي رفاه د کار ونه د صبر او حوصلې څخه کار وکړي.

«دالنجم پاڼه»

آسف

دغه اخبار چه د النجم په سپیڅلي نامه باندې شهرت موندلی دا د هغه قوي افکارو محصول دی چه دا به نه یوازې موږ ته د ذهني تقویې لپاره مفید او گټه ور واقع شي بلکه دا به د ټول عالم اسلام بالخصوص بیا د افغان ملت لپاره لوی چه د واقعاً د نجات لپاره چاری دی وښیي او د اخکه چه دا اخبار د هغه متینې ارادې او پاک ضمیر پلوشې دی چه په رښتیا په دل سره د بشر سعادت به لپاره د وطن او خلک خپلو نقیصو ته متوجه کړی هو ده په دې عقیده لرم که دا اخبار تقویه کیږي نو په آینده کښې به له ده څخه پوره نتائج په لاس راشي او دا ځکه چه لیکوی خو اه به د متعلمینو په افکارو کښې صحیح نهضت پیدا او د بلې خوا به کوم چه د علماؤ قلمي مسئولیت دی پوره ته شي بلې دا هغه پاڼه ده چه تولو خلکو ته د اتفاق او ورورولی درس ور کوی او خلکک په دی پوهوي چه په هره کښې وخت او پوروالی ته په پرته ورتحس کیږي او دا هغه بې غرضه جرگه ده چه په خلکو کښې د همکارۍ درد پیدا کوي او خلک د دې جوړاعیت مزایا و پوهوي او دیته خلک حاضروي چه په شرکتونه کښې باید حسن اعتبار منځ ته راشي موږ د مسلام ده د دې مقاما تو نه هیله لرو چه د دې اخبار په دی پېژندلو دپاره اجازه وکړي تر څو د خلکو د خبر لپاره زمینه په لاس راشي دی د اخبار نه قوي امید دی چه خلک به دی پوه کړي چه د وطن د ترقی لپاره ۴

النجم

اوه ورځنی پاڼه

چلونکی « سعید افغانی » د نجم المدارس مدیر
مرستیال « حضرت خان » ددوولسم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښي
پته « ننګرهار نجم المدارس »

بې د رخصتي د ورځو هره
چارشنبه نشریږي

« اخبار د مدرسي جریانات بښي او
اجتماعي ، دیني ، تربیوي خبرونه کوي
« رهبر »
د رهبر په متعلق ژوره مطالعه په کار ده کوم
چه مونږ د رهبر خیال کوو باید مطلب ته موږ سوي

ګڼه (۶) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۵) (۱) کال

(۳) « ده هویت قوم او نسب » « سعید افغاني »

اصلي او فرعي مسکن او ځایونه ئي

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب په قوم کاکړ او په ملیت افغان دی په اصل کښي د جنوبي د شلګرد علاقي نه دی او هم هغلته ده نیکونه او پلرونه تیر شوي . دی بیاد تحصیل او زده کړې په وخت کښي د جنوبي نه مخ په مشرقي ننګرهار را روان شوي په ننګرهار کښي ځای په ځای دیره شوي او تحصیل ئي کړي دی د تحصیل دپاره افرید و ته هم تلی پیښور او صورت کښي هم اوسیدلی دی ده د تحصیل په وخت کښي هم څه موده هډه کښي تیره کړي ده دی د تحصیل نه وروسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوی او په هډه کښي استقامت اختیار کړي ؤ لکه څنګه چه مونږ ویلي د ځیني سیاسي معاذیرو په وجه کابل ته غونښتل شوی ؤ د کابل په ښار تندور سازي کښي اوسیدلی او بیا د کابل نه مخ په ننګرهار تلی او د مهمند و په علاقه په جرو بي ، او چم کنډ کښي استوګنه کړي ده په ننګرهار کښي په دوو او کښي څه موده تیره کړي او هلته په فقیرآباد او نورو او تو او ښینوار او کښي ګرځیدلي په لغمان او سورود او کامه او خوګیانو کښي هم د وعظ او تبلیغ او یادونو او مقاصدو په مطلب تلي دی دګرمي په وخت کښي دی به کابل ته هم تلو او هلته په پغمان کښي څه موده ئي استوګنه کړي ده دی په شمالي کښي د کوه دامان خوا ته د د اوډ خو په علاقه کښي اوسیدلی او شاید چه هلته به د کوه دامان په ځینو ځایونو کښي ګرځیدلي وي مګر دده د حیات اخري شپي او ورځي د ننګرهار په علاقه د جلال کوټ نه دري میله مخ په جنوب هډه کښي تیري شوي دي شاید په نورو ځایونو کښي هم ګرځیدلی او یا اوسیدلی وي مګر مونږ نه دي اوریدلي او خلکو دلیکلو جرئت ندکوو

« ده تحصیل او علم »

خلکو معقول چه ده د تحصیل دپاره زیات کوښښ لی او په ډېرو ځایونو کښي اوسیدلی دی او ئي چه اخند زاده صاحب د ډیر پوه په دهغه عملي رویه د قوم او او نه معقول عالم شوی ؤ په تفسیر ، او حدیث ، قرائت ، صرف ، او نحو ، او فقه ، او اصول ، او معاني ، منطق ، او هیئت او ریاضي ، او حکمت ، او میراث ، او حساب ، او تصوف . . . نور لري .

« رهبر » « صدیق الله »
ګلکي د نهم ټولګي محصل

په دې کښي شک نشته چه د رهبر نه هیڅ کار نه شي کیدای هو : هر کاروان سالار غواړي او هر کار ته یو پوه صادق لیارښونکي په کار دي مګر څنګه رهبر ؟ زما عقیده دا ده چه په دغه متعلق ډیر غور او دقت ضرور دی . هو د اخبره د پام لرنی ده چه ایا هر سړي د قوم او ملت رهنما کیدای شي ؟ ایا هغه مهمه وظیفه چه د رهنما او رهبر په اوګه پرته ده هر سړي ئي اجرا کولی شي او که په خصوصا په دا سي وخت کښي چه هر سړي نارې وهي چه زه پوه یم هو ته هم پوه ئي هغه هم پوه دی نه هم لیک او قلم لرم یو پوه رهنما بلل کیږم قوم او ملت ته خدمت کوم د خلکو د پاره د رهنمائي وظیفه اجرا کوم خلک باید زما په خط مشي روان شي او داهم ده چه په دې خلکو په سپین لباس او په سپینو جامو کښي خپل ځان د ملا او رهنما په حیث معرفي کړي دی هغه بل په دا سي بکس او عصري جامو کښي ځانته ډاکټر وائي خو چه ځان د پوره فیض نه هم پوره ته ګټني لافي شافي او چا بکي ئي هم ډېره ده نو خلکو ته اوس څه په کار دي د دا په کار دي چه پوره غور او دقت وشي تش د خولي په ویلو رهنما او تربیت نه شي بلکه د عمل په میدان کښي ورته بنه څېر شي ترڅو چه دهغه په نتو لو او اطرافو باندي پوه شي او د معلومه کړي کړي چه دهغه عملي رویه د قوم او ګټه او تاوان د جامعي او د جامعي افرادو ته څرنګه ده ؟ دهغه کار روائي باید د شي چه دی څه کوي او هدف او نصب العین ئي څه شي دی ؟ خپل باندار توندي

« پاتی په دوهم مخ کښي »

« پوښتنه » « اداره »

مدرسه په څنګه مخکښي لاړه شي ؟ ؟ ؟ ؟ یو مختص او معقول ځواب غواړو .

(۱۰) - ځواب - « حمیم کاکړ »
زما په فکر د مدرسي د پرمختګ لپاره درسي پوښتني ضرور دي چه د مدرسي د علماؤ او د نورو خلکو په افکارو کښي یو ورلی پیدا کړي او دا کار د یو اخبار یا مجلي په ذریعه تکمیلیدی نو کله چه مدرسي ته د دی دوه شیانو امتیاز ورکړل شي مدرسه به ترقي وکړي .

(۱۱) - ځواب - « فیض محمد
د نهم ټولګي شاګرد »
زما په عقیده د مدرسي د ترقي لپاره د ټولو نه مخکښي باید د مدرسي احتیاجات پوره شي نو د دي دپاره د مدرسي اصلي او فرعي احتیاجات سنجول په کار دي .

(۱۲) - ځواب - « حضرت خان
ددولسم ټولګي محصل »
د مدرسي تلو لپاره زما خیال دا دی چه د مدرسي د لوړو منسوبینو ترمنځ باید حسن ظن تفو او کوم دا رو وارو تاثرات چه کله ناکله د انساني نقیصو له مخې ترمنځ واقع کیږي دهغي نه سترګي پټي او د ټولګي ئي د نشت والي په مرتبه کښي خبري دي خو هیڅ وخت هم ... د غټو خبرو دپاره موقع ورنکړي شي .

« سنجش » عبدالودود « د رفیق »

د مستقره خبره ده چه سنجش په هره خبره او بیا او بیا د یو کار او خدمت په وخت کښې چه د جامعې د ارتقا دپاره مد نظر شوی وی یو مهم او ضروری امر دی او دا ځکه چه بشر بخپله په حیاتی چارو کښې د هر وخت دپاره بیلا بیل جدا ګانه کارونه لری او په دنګار رنګ خبرو سره مخامخ کیږی دلته باید دی خبری ته مونږ ډیر ملتفت شو او دا ته بنه فکر وکړو چه ایا کوم هغه خبری او وینا چه دخپل سوچ او سنجش د لیاری نه نوی بلکه محض د توتی په شان غږیدل وی بی نتیجی ثابتیږی او د اصل مقصد او مرام نه ځنی جدا او کنا ره لیدل کیږی همدا رنګه یو وخت کښی کوم کار او خدمت د پیش آمد او د روستی مشکلاتو د حل دپاره د خپل ځان سره قوی افکار او سنجیده لیاری نه وی سا تلی رنښتیا ده چه داد بلی ورځی دپاره ددی د بس ماتی موجب ګرځی او بالاخر د خجالت په لویه لوکند و او د شرمنده ګی په صحنه کښی غورځیږی نه باید داسی وند شی هو کله چه انسان په دنیا کښی دی خبری ته ایر او محتاج دی نو اره مرو باید مونږ هم داسی قوی غږی ولټهوو او د پښی ځنی وکړو چه بنه پوه دوانا خلک وی او موجوده طبقی د ټولو حالاتو نه خبر او په خپل بنه او پوه رګاه او محکښی او ورو سته ته بیرته پام لرنه کوی د خپلی وینا د تاثیراتو دپاره او د کار بنه نتیجه د خپل ځان سره سا تی تردی چه د ده او ضاع او حرکات تا سته او وال په تنګ اوراتنګ قول د روزمره حالاتو سره موافق او برابر وی کم داسی وشی نو ویلی شم چه دا به د لښر د دوامی او هوسائی لویه وسیله او پانګه وی ولی د وی یوازې د خپل ځان د خپل او بهبود په اندازه نه وی بلکه نور د ګړی هم ددنه په لویه مده کښی په حقایقو او رسا او پوهوی او ورته د خپل ژوندی په ځنګ درسونه بنیی نن په دنیا کښی هغه مملکتونه چه خپل مرام کښی کامیاب او وړاندی تللی دا بل څه موجبه نه ده بلکه محض د هغی خپل سنجش او فکر نتیجی دی چه د لوړی ترقی خاوندان او په لویه مده کښی ستر مقام ته ورسیدل .

« اداره »

د اسلام د دین اساس تعلیم او ښوونه د سنجش دپاره د یو ره کفایت اندازه لری که مونږ وکړی شو چه د خپل اسلام د رهبر ښوونی او دو یه د سنجش په متعلق د نظر لاندی ولرو او عمرو به په ټولو مقاصدو کامیاب او بریالی شو .

« پېژندنه » | معراج الدین « دجمیلی » د اتمر ټولګی محصل

پېژندنه د انسا نانو په ما بین کښی ډیره اهمیت ور شی دی ځکه چه د پېژندنی په سبب سړی دا ز دا زمنا فع لاس ته راځی انسانیت تقویه کوی او انسانی اړ و ابط محکموی انسان ته خیراو شر ورښیی ډیر کرته پېژندنه سړی ته زیاته مفید او پهول پهول مهلکاتو او موذیاتو نه ورته نجات ورکوی تعارف انسان له د یوی صحی صافی روښنائی لاری په طرف بیونه کوی د یو څه پېژندنه او د یو چا معلومول حقایق روښانوی او هر سړی د ژوندانه په جوند او مزایا پوهوی که د یوه مملکت د یوه بل مملکت سره پېژندنه نه وی نو د غه مملکت به بی ترقی او د دنیا په صحنه کښی پس او ناکام پاتی وی نو پېژندنه خاص د ترقی او کامیا بی سبب دی .

« اداره »

زمونږ مطلب د پېژندنی دپاره دادی چه خلک باید و پېژندل شی او د هر چا نه د هغه د ذهنیت او لیاقت په اندازه کار واخستل شی د رهم بنه ده چه باید هر څه و پېژنو نه چیله

چه ته د دوا په ځا
ی زهر نوش و جان
شی .

« څو مره او ځنګه علماء ؟ » « سید رفیع »

ګرانو ملګرو غواړم چه څو مره او ځنګه علماء ؟ د اقتراح په ډول ټکو چه په انجمن کښی ځینو خپره د النجم په اخبار کښی هم و خپره شی مګر ددی لپاره چه د اخبار یو مختصر قلمی اخبار دی غواړی چه مختصر او متین مضامین نشر کړی نو بهتره ده چه ددغی پو ښتنی ځواب دپاره بنه سنجیده او مختصر ځواب ولیکل شی ډیر و یل او لیکل چه معنی و نه لری څه فایده کوی ؟ مونږ غواړو چه د ملګرو افکار د کښکاوی او د پلټنی سره اشنا کړو نو که د غه مهم مطلب دپاره د مفاهمی په برکت چیر ته داسی حقیقت روښانه او ومنل شی چه مونږ دو مره او داسی علماؤ ته ضرورت لرو دا به زمونږ سعادت وی ځکه شاید په دغه سلسله کښی خلک حقانی علماء خپل خیر خواه او رهبر و پېژنی . د و متعدانی ورځوی .

« اعلان »

مونږ غواړو چه د نجم الدین رخند زاده صاحب د سور خور په حلقه څه ولیکو که چا ته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د ما ذونانو او دده د څ ... کا ... رویا دده د ځخلصانو په متعلق څوک ثوق معلومات وی هیله کوو چه په دغه لیار کښی مونږ سره معاونت وکړی .

« د ملی مخ پاتی »

او که نه غرض ئی خپل وطن او قوم ته کار کول دی بیا په دغه نظریه باید د رهنما او لار ښوونکی مقام هغه چاته ورکړی شی چه هغه حقیقتاً خپل خیر د ټولنی په خیر کښی لټوی کار او عمل حس او حرکت ئی ځان او خلکو ته خیر لوګتهه رسوونکی په سپین لباس او مقتی خبره او یا په بل عبارة په نفس چا بکی بازی غولیدل د نا پوهو کار دلل کیږی باید رهنما و پېژنو او په رهبری ئی سړی د وینسو .

« اداره »

بی ځایه شکونه هم د رهبر په متعلق غلط دی او د مشکو خلکو نه څه نه پوره کیږی .

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» دنجم المدارس مدیر
مرستیال « » ددولسم ټولګي شاګرد
اداره پر هغه کېښی
پته «د ننګرهار نجم المدارس»

ده ورځنی پا ڼه
بې درخصتی د دوځوهره
چا رشنبه نشرېږي

د اخبارد مدرسي جریانات بشپی او اجتماعي، دیني، تربیوي خپروني کوي
«مسئول»
هغه خلک مسئول دي چه کارئ دداسي کیږي
بې داکه خلک که دعا هم نه کوي بشپړنه کوي

ګڼه (۷) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال دقوس (۱۲) (۱) کال

(۴) «د دره علم او تحصیل» «سعید افغاني»

په علومو کښې ئې ښه قوی لاس درلوده دښتیا ده هغه کتابخانې نه چه اوس د نجم المدارس په لاس کښې ده معلومیږي چه دی ښه عمیق عالم او د مطالعې شائق و دوئ چه اخند زاده صاحب به دعلماؤ سره په علمي بحثو نه کول ده به همیش د علم پاره دعمل اندازه کتله دده استاذان هم خلک ښه یادوي دده د استاذانو په سلسله کښې د سرشاهی نه چه سړی مخ په پورته ځي یوه هدیره ده د هغې ځای خلک یو قبر ښیي وائي د اداخند زاده صاحب استاذ تیر شوی او په ښه شان شخص ئې خلک یادوي وائي ملا نجم الدین اخند زاده صاحب دده زیارت ته راتللو دده استاذان په ننګرهار او سرحداتو او صوت او پیښور او شاید نورو ځایونو کښې هم تیر شوي وي کوم وخت چه دی دعلم قال نه مخ په علم حال توجه برابروي د اوخت دده یوه بله دوره شروع کیږي داپه تواتر ثابته ده چه اخندزاده صاحب د صورت صاحب نه په حیات کښې د قادري شریفې طریقه وکړه او په دغه طریقه کښې تر ډیره درسونه کامل کړه او د ماذوني مرتبې ته ورسید ده په سوات کښې په وظایف کړي او د صورت صاحب په نزد نهایت منلی و که څه هم زمونږ دوره ده او د صورت صاحب په هغه وخت کښې د کرامت زیاتي قیصې شته ګر مونږ دوره په هغې په دغه دوره جنابان با تقوی او په هیڅ ... تیر شوی عقیده لرونکي او د اد او وظایفو له پر یوه تاثیرات شته دی مګر نه غواړم چه د قیصو د طبع یا یادګړد وائي ملا نجم الدین اخند زاده صاحب په ځلو د ... طریقې ماذون و مګر ده په خلکو تر یوازی د قادري طریقې اجازه ورکوله. نور لري

«د تحول» «هیم کاکړ»
په ممکناتو کښې د دنهم ټولګي شاګرد
قدرت د تحول او تطور کارخانې راچالانې دی. آن په آن ممکناتو کښې تغیرات او تبدلات پیدا کیږي. څوک پیدا که څوک فنا که. چا ته د خلکو او اجتماع د اصلاح لپاره رنګ رنګ مصلح درودنه او فکرونه عطا کا. چا ته د بشر د هلاک او فساد لپاره مهلک او فاسد فکرونه ورکا. په دغه مفکورو کښې بیا ځینې کامیاب او ځینې ناکامه کا. ځینې د شخصي او یا اجتماعي خدمت لپاره ډیر لوړ او یا پوتر ور رسوي. کله هم دا بیا درسي تیت کړي چه د خاورو سره ئې برابر کړي. چا ته غټ غټ کارونه په غاړه کړي او چا ته واړه واړه. غټو باندې غټ مسئولیتونه او وړو باندې واړه مسئولیتونه. په خلکو کښې کله درسي تحول پیدا شي چه د مایوسیت مرتبې ته نژدې شي او کله بیا ورو ورو بیرته مخ په لوړتیا روان وي او د هیلو او امید و نور مرکز شي او درسي نور. خو په هر تقدیر سره د قدرت او قادریت د غه تحولات دي چه بشر د ناقص فکر د معلوماتو او ادراک نه پردې خبره چه یو لوی مقتدر شته دقانع کولو لپاره چالانې دی. په دغو لو تحولاتو کښې که فکر وکړای شي د بشر لپاره یو ننګ تربیت او تعلیم دی چه بشر په دغه لیاري سره لوړ و مدارجو ته رسیږي تحول دیوی خوا د قدرت خیال پیدا کوي او دبلې خوا نه د کار کول او عدم مایوسیت او قوي عزم او ثبات لپاره مهم درس دی او همدارنګه که د غه تحولاتو کښې فکر وکړای شي د بشر لپاره د عبرت یوه لویه مجموعه د پاڼه په دوهم مخ کښې «»

«پوښتنه» «اداره»
مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شي؟؟؟
یو مختص او معقول ځواب غواړو.

۱۳ - ځواب - عبدالرزاق «آسف»
مدرسه به هلته مخ په وړاندې لاړه شي چه د مدرسي ټول افراد دخپل مسلک په ریښتیا توقوي روان شي او ور ته بد بینه نشي.

(۱۴) «ځواب» عبدالرحیم دنهم ټولګي زده کوونکی
زما په خیال د مدرسي مخ تګ دپاره دا ضروري ده چه د مدرسي ټول منسوبین د مدرسي قوانینو او اصول په پوره شوق او ذوق سره عملي کړي او هیڅ یوئ بیګا ډو پیتمي ونه ګڼي تر څو د خلکو په سترګو کښې ښه او ور ته راغب شي.

(۱۵) «ځواب» «سلطان عزیز» دالثم ټولګي زده کوونکی
زما په خیال د مدرسي دپر مختګ دپاره د عامي او خاصي طبقې سره د رابطه او د بودیجې پراخوالی خورا مهم څیزونه بلل کیږي.

«تربیه»   سید محی الدین

دا خپور شوه مقاله «علوي» د اتم ټولګي زده کوونکي

او مثلاً نه خبره ده چه هیڅ عمل او فعل بي له تربیي او ښوونې څخه لاس ته نه راځي خکه الهي قانون په دې جاري شوی دی چه همیش ئې د بشر تربیه د پیغمبرانو په واسطه سر ته کړې ده تر څو بشر د هر راز مشکلاتو نه مصئون او د صلاح او فلاح سره مخامخ شي. زموږ هدف او مرام په نو موړي موضوع کښې دا دی چه تربیه چون امر ضروري او دواجباتو نه شمېرل کېږي نو اول فالاول باید تربیه دعصر په مقتضیٰ کښې پوره د عقل او شارع که ولري څکه تربیه که د عصر د ایجاب او د زمانې سره سمه نه وي او منافي دې نو د مربي سعیه او کوښښ بې ځایه مصرف او بالآخر کوم مثمره نتیجه په لاس نه شي راوستلی که موږ ده اسماني قانون ته متوجه شو نو الله پاک سره د کمال قدرت نه د عصر د ایجاب تو پوره مراعات کړي دي او هر وخت ئې د خلکو د طبیعت سره بنیاد مجربي نسخې په عمل راوړي دي کله چه مرض ډېر سخت شوی او هلته ئې قوي نسخه او کله چه مرض مخ په ضعف راغلی په هغه مناسب ئې نسخه په کار راوړي ده موږ باید د قدرت د تربیې نه استفاده وکړو قدرت کوم وخت چه بشر ما شوم ئې هلته مناسب ئې دوره وکتوب سره تربیه کړي بیا کله چه انسان مرتبې د رشد ته ورسېدی نو د رشد د حالت سره سم تربیه لیدل کېږي.

خلاصه دا چه الله پاک د عصر د مقتضیٰ سره سم او د مرض د قوت او ضعف او د انسان د طبیعت او حالت سره موافقې نسخې په کار راوړي نو موږ هم باید په غور او ساس د تربیې ځای وساتو. او دوهم باید چه په تربیه کښې اخلاق جنبې ته پوره موقع ورکړه شي او ښه اخلاق او بد اخلاق باید و سنجول شي چه ښه اخلاق کوم او نا بوده اخلاق کوم دي زما په عقیده ښه اخلاق هغه دي چه د شریعت د پاکې ځای [illegible]

۳

او بد اخلاق هغه دي چه کا بهر نه وي څکه په شریعت کښې د الله (ج) او د رسول (ص) ګټهور ارشادات شته او دې کښې شک نشته چه کوم اخلاق چه په غیر اوره جاده او مستقیم چوکاټ کښې داخل او برابروي هغه د خلکو په ګټه تمامیږي که بشر دقت وکړي بې د تعصب [illegible] نه هر [illegible]

او دریم دا چه د تربیي په پاک او سپیڅلي صحنه کښې مدار د عملي او فعلي تقوی نظر یا ت په کار او چول شي او تقوی هم باید ونپېژنو. تقوی ځان ساتل دي د ناوړه اعمالو او خویونو څخه او تثبیت کول دي په حمیده خویونو او اعمالو باندې [illegible] انسان باید د عقل د سنجش نه درس واخلي تر څو ښه او بد خویونه او عملونه ور ته څرګند شي او په دې پوه شي چه کوم د عمل او کوم د ترک وړ دي دا هم د حق سبحانه په فیصل کلام بشره ورته ښوی دی. وما آتاکم الرسول فخذوه وما نهاکم عنه فانتهوا =

«دلمړي مخ پاتې»

غني د فقیر نه او روغ د نا روغ نه او بالعکس او ښل او ګوډ او ړند ونه په صحیح خلکو او بالعکس او غټه مسئو لیتونو دالاّ د وا ره مسئولیتونو والاد څخه لعداسي تو د چه په دغه ژوندی تحول سره دیوی خو اته عاطفه او صله رحمي پېدا کېږي او د بلې خوا نه د هر بشري [illegible] فکر پېدا تو تاثیر پیدا کوي په دغه موضوع کښې که هر څو مره کتابونه ولیکل شي برګې لکن دا هم باید وویل شي چه که هر څوک مسلمان او غیر مسلمان چه د عبرت په سترګه د غه تولو کا ئناتو ته او د دوی تحول او تطور تغیر او تبدیل ته په عمیق نظر سره وګوري نو حتمي به پوه شي او ووائي چه «ربنا ما خلقت هذا باطلاً سبحانک فقنا عذاب النار»

(۱) «اقتراح» «سلطان عزیز» د اتم ټولګي زده کوونکي

دا موضوع دوه جز لري ده

غواړم چه په دواړو اجزاؤ باندې څه نا څه رڼا واچوم د لمړي جزء په متعلق چه څنګه علماء دې وایم دا سې علماء چه د ادیانو د ارتفاع او ارتقاء په مقابل د شخصي اغراضو نه تېر او همیشه د حقایق د ماهو الحق او ابطال د ماهو الباطل په حقله زیار وباسي. دا سې علماء چه د حق په مقابل کښې د ضرورت په وخت کې تن په اوړو شوره وغواړي د خپل سر او مال څخه لاس اخلي. داسې علماء چه د خلکو په زړونو کښې ځای لري او په صداقت او امانت موصوف د عامې خیر خواهي پلوي او طرفداري کوي. داسې علماء چه د اسلام د ترقۍ د پاره ځان هر رنګه تکلیف ته ورکولی شي داسې علماء چه د پوره حوصلې او صبر خاوندان د بخوا ښو صلی اُو د کارنامو څخه د خپل اطمینان کار اخلي. داسې علماء چه د فصاحت او بلاغت مراعات کوي د عامي او خاصي طبقې په رو یه پوره [illegible] رفتار کوي. داسې علماء چه نور و ته د ښو لیار ښیي او په خپله ئې هم عملي کوي. محض غږ یدل او نرکول د لوی ندامت او غټې عذاب موجب ګڼي. داسې علماء چه په ژبه او لاس او پېښو بلکه په ټولو تندو دو باندې د نړۍ دکومې په صداقت او ښیګنې سره خدمت کولی او پېغور نه بولي. داسې علماء چه سره د اله د تحریر او تقریر په ثمره بارده محیط په ټولو او ضاع ولوه او باخبر دي. داسې علماء سول خیر د جامعې په خیر کښې ویني او خپله ترقي د جامعې د لو ړ تیا په ضمن کښې لیدلی شي.

دخو مره علماء د پاره زما ضیا لدا دي چه [illegible] دیو شخص د یا سینو تو لو مقا تو [illegible] ځای ته رسیدل مشکل دي. [illegible] چه زما نه د خو د ... [illegible]

[illegible]

النجم

ووه ورځنی یا نه

بی د رخصتی د ورځو هره

چارشنبه نشریږی

چلونکی د «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر

مرستیال محمد عثمان خان «د دولسم ټولګی شاګرد

اداره په هډه کښې

پته د «ننګرهار نجم المدارس»

د اخبار د مدرسی چې یا نات بنیی او

اجتماعی، دینی، تربیوی، خبرونی کوی

«امید و نه» «سعید افغانی»

د انغی کیه لی چه اول امید و نه دی پوره شی

دوم ره ده چه بد نیت او معقول د جاهل په کار ده

ګڼه (۸) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۹) (۱) کال

(۵) «دده تحصیل او علم او تصوف» «سعید افغانی»

هډی صاحب عالم و مګر داسی عالم نه چه علم ئې د عمل سره نه برابر یده او یا د سړتینه توب نه بدئی کار اخستو او یاد کبر او غرور نه ډک عالم او یا د چه دده علم د روهامو او خرافا تو لویه مجموعه و او یا خدای ناکړه چه ده به دین د دنیا دپاره وسیله ګرځولی وی دی یو حقانی عالم و ده د اسلام دین پیژندلو دی په دی خبره پوهیده چه خلکو کښی باید محبت او مودت اساس قایم شی دی دیا کار صوفی نه و او نه د لریخ او صومعی طرفدار و دی یو اجتماعی شخصیت و ده هیڅ د نا وړه رسم او رواج سره مجادله کړی خلک ئې د بی کاری او تنبلی نه خلاصول .

«مصلح او مجاهد» «سعید افغانی»

دوئی نجم الدین اخند زاده صاحب به د علماو سره زیات محبت کولو او شه عالم به ئې زیات خوشبوی د هغه وخت علماو به ده پاندی د علمیت او مینښتونه کړی و علماو دده نه په لویه لویه کتابو او علومو او په تاریکه مسئلو کښی پوښتنی کړی مګر ده سره د علمیت اندازه قوی وه د علماو د پوښتنو دپاره ئې په ځوابو ورکړی دی د علماو په نزد شه جید عالم ثابت شوی و نو ځکه ئې دی د دین د ټینګ او د دین د حمایی دپاره هغه عصر لوی نابغه شخصیت لیدلو ده علماو تر بیه کول او علماو ته ئې د عمل درس ورکولو او دوئی نجم الدین اخند زاده صاحب به طالبانو ته هر کال په سلهاو په رستنی جوړولی او د بخشش په هول به ئې ورکولی ده د علماو دپاره خولی او پګړی پیدا کولی او د بخشش په قسم به ئې ورکولی د نجم الدین اخند زاده صاحب علمی بحثونه علمی موعظی او خطابی بنی با تا ثیره یادیږی ده خلکو ته د کونج او زاویی درس نه دی ورکړی ده خلکو ته د دنیا په برداشان بده نړده ظاهره کړی چه خلک دی دنیا ترک او کار دی نه کوی دی په دی خبره پوهیده چه د دنیا منت هم د دی دپاره دی چه باید مسلمان د دنیا د محبت اندازه و پیژنی داسی چه د دنیا محبت په وجه د خلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خیال و نه ساتی داسی د دنیا نه چه هرج مرج پیدا شی د جنګ او قتل او قتال موجب و ګرځی او داسی نه چه خلک په دنیا غره شی خپل خالق هیر کړی او دبلی ورځی غمه ورسره نه وی او که نه دنیا د دی دپاره چه د ځان او د خلکو د خدمت او رفاهیت په مقصد وی بده نه بلکه پیدا کول ئې ثواب دی . نجم الدین اخند زاده صاحب حقیقی عالم و په دی خبره شه پوهیده چه خنګه علما ؟ ؟ ؟ دی په دی پوه و چه د خلکو د اصلاح دپاره څنګه علم په کار دی نه شه د ملاحظه وه چه د وخت او زمان مراعات شته دی ده علماء په ځان را ټول کړل خلکو کښی نوی روح پو کړه چه د خلکو افکار او نظریات مګر په ټاسف دی چه دده دکار نقشه دده نه پاتی او روستینو خلکو بدله کړه په دی پوه نه شول چه اصلی سړه وی په دی بنه پوه نه شول چه د نجم الدین اخند زاده صاحب مطلب څه و چا د خیال و کړه چه د اخند زاده صاحب سره د تسبو د شمار خیال و خوک به دی عقیده لاړل چه د وړی ورکول او ننګر مقصود دی چا دا [illegible] داسی [illegible] مراقبه [illegible] د عبا او قبا په کار ده چا سره د اسود [illegible] شوه چه څه د ساده خلکو په وسیله [illegible] [illegible] کړل [illegible] په کار دی [illegible] د چه ده چه چاد ننګر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هنګامی [illegible] چا په دی نا مه چه د کوم او داسی داسی خیال می دی نا روا نا روا [illegible] [illegible] اسلام باندی هم [illegible] کړل خدای خبر چه داسی [illegible] [illegible] دپاک خدای په لوی دربار کښی [illegible] زاده صاحب په مخلصانو کښی بنه پاک او پوه خلک هم [illegible] ځنوی دعقل متو او اندازه مونږ سره شته امید دی چه د هغوی د کار نامو ته ګړندی [illegible] [illegible] دپاره ئې هغه [illegible] به هول وپا ندی [illegible]

«د پوښتنه» «اداره»

مدرسه به څنګه مخکښی لاړه شی ؟ ؟ ؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو .

(۱۶) - ځواب - محمود د دولسم ټولګی محصل

زمانه په ګمان د مدرسی د پرمخ تګ قوی عامل هغه اداره دی چه د سر ښی تعلیمی کال دپاره چه د «سعید افغانی» له خوا کومه نقشه سنجول شوی د مدرسی د لوړتیا دپاره هغه شروع ترکومی اندازی چه شوی وی بنه او د لوړ والی دپاره د مدرسی خیال قوی اسباب پیدا چه کړ و شی په سږنی کال کښی دغه مطلب ترسره شی .

۱۷ - ځواب - شاه حبیب ده د دیو ولسم ټولګی زده کوونکی

مدرسه به هله مخکښی لاړه شی چه د مدرسی منسوبین هسی افکار او نظریات ولری چه د خلکو افکار او نظریات خانو ته جلب او متوجه کړی یعنی اجتماعی حس ولری .

۱۸ - ځواب - ګل محمد خان [illegible]

د مدرسی د ترقی دپاره صحیح طلاب [illegible]

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

« خبرونه »

دنائب الحکومه مرستیال بناغلی محمد ظریف
پر درسی حال کښی چه دمرافعی قاضی ،
اداری مدیر ، د نجم المدارس مدرسین او
شاګردان ، او دهلی ځینی سپین ږیری
او خلک حاضر وو په هغه کښی د نجم المدا
رس د مدرسی د نوی عمارة د تادو تیږه
ئی کینبود له دنائب الحکومه بناغلی مرستیال
او د مرافعی قاضی په خپلو بیناؤ کښی د
اسلامی علومو د مدرسو د انکشافاتو په
باب د حکومت پاملرنه څرګنده کړه مولانا
سعید د مدرسی مدیر د حکومت د
علاقه مندی نه چه د دینی مدارسو سره
ئی لری د حاضرینو له خوا نه رضائیت
ښکاره کړ او وی ویل چه موږ غواړو
چه د دی مدرسی د شاګردانو د روزنو
په واسطه اسلامی شریعت قوی وساتو

۴ لاس په صدقی سره ئی جیب او د جیب
لاس په صدقی سره ئی بنی لاس خبر دار
نه شی ترڅو دیا ته مفتی نشی چه پټ
شریک بلل کیږی . اووم هغه څوک
دی چه الله پاک په یوځای نه ځای
کښی یاد کړی او سترګی ئی اوښکی
توی کړی یعنی دی د خپل خدای (ج) ،
د عدم اطاعت څخه په ژړا او همیش
تری په خوف او ترس کښی دی او وائی
چه آینده به بد کار نه کوم . د خپل
عمل د اصلاح د پاره د ځکښنی شیانو
مراعات زیات ضروری دی ځکه چه
ولښتو مثل دی چه خپل عمل دلاری
مل دی حقیقت دا دی چه ښه
عمل د ځان توښه ده او د
[illegible] تول سعادت ور
[illegible] تر لی دی .
[illegible] من الله [illegible]

« یوه ښه موعظه »

« دنبوی حدیث ترجمه څخه »

محمد عمر دیودم تنیم
توګی محصل

حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمائی
اوه کسه دی چه پر هغه سخته ورځ د جزا کښی
بر د خدای د رحمت د سوری لاندی به آرام وی
چه بی ده د رحم څخه د راحتیا او راحت بله کومه
وسیله نه پیدا کیږی اول عادل پادشاه دی
چه د خپل سلطنت په وخت کښی مخرب کسان
د طبعی او ذاتی وظایفو څخه منع کړی او د رشوت
او نورو ناوړه او ناجائزو کارو نو ئی مخ نیوی
کړی وی او ده په وخت کښی د حقانیت او
عدالت او ازونه پورته او د مظلومانو د خولی
آه ورک او ورانی مروی او د هر چا د منزلت
په اندازه قدر او مراعات کاوه شی . دوهم
هغه ځوانان دی چه د الله پاک په عبادت کښی
پورته او د خپل د ځوانی عمر ئی د خدای (ج) ، په
مینه او محبت کښی تیر کړی وی ځکه چه په دا
د جوش او حرارت وخت کښی د خدای اطاعت
او د ګناهونو څخه ځان ژغورل او د نفس اداره
کول د پیغمبرانو خوئی دی یوسالک ویلی دی
در جوانی توبه کردن شیوهٔ پیغمبریست +
وقت پیری ګرګ ظالم میشود پرهیزګار . دریم
هغه څوک دی چه زړه ئی د مسجد پوری تړلی
یعنی دی جسماً که هر ځای کښی وی مګر زړه ئی د
خدای پاک معبد د تعلق سره مربوط او پیر
دی الله ذوکښی وی چه کله بیر د لمانځه وخت
راشی چه ورته لاړ شم . څلورم هغه دوه سړی
چه دوستی او دښمنی محض د خدای پاک د
رضا لپاره کوی یعنی په دی نیت چه خدای ایر
د استا دوست دی ځکه زه دوستی ورسره
کوم او یا د استا دښمن دی ځکه زه دښمنی ور
سره کوم . په دی کښی شک نشته کو مرد دوستی
چه د خدای د پاره وی هغه په زړه خوندوره
مزه نا که او دوام داره وی او هغه دوستی
چه د کوم دنیوی مقصد په غرض وی بی نتیجه او
لنډه وړ قع کیږی پنځم هغه سړی دی چه د
[illegible] ده لره یوه ښځه چه ښکلی وی د نسب
او خاندان وی او د دی چه زه د [illegible]
د الله پاک نه یعنی د نفس خواهش او د [illegible]
بلنه قبوله نکړی . شپږم هغه څوک دی [illegible]
[illegible]

« اقتراح »

(۲) « حبیب الرحمن » د شپږم توګی د محصل
زما په خیال د غه موضوع
چه زه اوس دی د خیبر پښتو خواؤ کښی زما
مخکښی ز موږ نو او ملګرو ښه بیانات و کړل زه هم
د محض اشتراک لپاره غواړم چه په دی متعلق
کښی څه نا څه د علماؤ کم او کیف بیان کړم زما په
قام فکر سره د ځنګه علماؤ څواب دا دی چه علماؤ اول
باید خپل ځان اصلاح کړی او بیا د نورو د خیر او
بهبود د پاره کار و کړی او د ځکه چه دوی ته
وراثه د پیغمبرانو ویل شوی دی او پیغمبرانو
هر یو په خپل حیات کښی لمړی خپل ځان په تقوی
موصوف کړی او بیا ئی د نورو د پښتو د پاره د خیر او
د بهبود لاری سنجولی دی همیشه کړی په تکلیف
هم ورته رسیدلی سره د هغی هم امر بالمعروف
او نهی عن المنکر ئی کړی دی نو ځکه چه علماء د هغوی
قائم مقام دی نو دوی ته هم دا باید دی چه د دی
وظیفه ترسره او انجام کړی ترڅو په دوی باندی
په حقه سره د هغوی د وراثت کلمه صادقه شی
د اخو یوه مهمه وظیفه ده چه دوی ته تر غاړی
شوی نو دوی به هله په دی وظیفه موفق او
کامیاب شی چه دوی په هغه برګزیده کیفیاتو او
حسنه اخلاقو مکیف او موصوف شی چه سم د قانون
سماوی په لاره سنبوو ندا او ارشاداتو باندی اول
په خپله عمل او بیا ئی نورو خلکو ته تلقین کړی
ځکه خدای تاخو استه که یو عالم لا متقی نه دی
قانون نه په بله لاره دان وی هغه نشی کولی چه
دا وظیفه سرته ورسوی او د ځکه چه د اغږ به
خپله حیران او د هلاکت په کنده کښی پروت
دی نو بل به څنګه راجګ کړی د هغه علماؤ په
حقله چه خپل ځان نه اصلاح کوی او بل ته وائی
الله پاک فرمائی کبر مقتاً عند الله ان تقولوا
ما لا تفعلون یعنی په نزد د الله پاک دا بیره لویه
ګناه ده چه په خپله عمل نکړی او بل ته ئی وائی
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] کار په یوه ګټه او نفعه [illegible]
[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

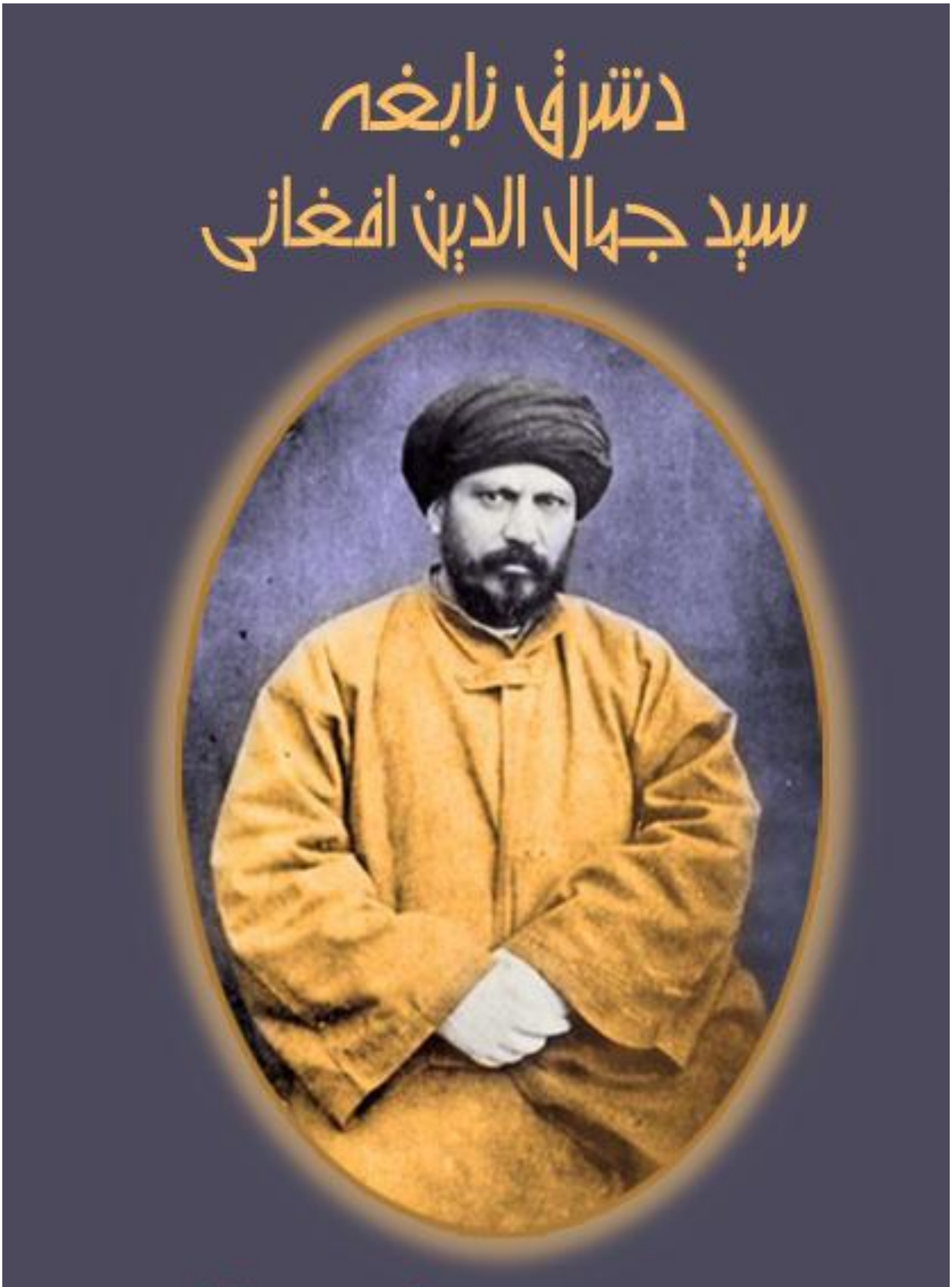

(c) ketabton.com: The Digital Library

38

په مصر کی دافغانستان سفارت فرهنگی څانگه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په قاهرې کې د أفغانستان سفارت له خوا چاپ شوي کتابونه

1393هـ1396 لمېږدیز - لمریز 2014م 2017 زیږدیز

1- سید جمال الدین افغاني او د افغانستان نومیالي
2-أثر الإسلام فى العلوم و الفنون
3- دژ الموت
4- تعصب ویرانگر تمدن ها
5- نظرة عابرة إلى لغة البشتو
6- عربى عاميانه در حوالى بلخ (نخستین تحقيق)
7- العلاقات الأفغانية المصرية فى مرآة الوثائق و الصور
8- تاثير اسلام بر فلسفه و هنر
9- راز و نیاز(المناجاة)
10- ملك شعراء أفغانستان؛ قارى عبد الله خان
11- صرخة عبر القرون و سبع قصص أخرى
12- الرد على الدهريين
13- کابل در پرده های تاریخ
14- بررسى فرایند نوستالژی در شعر استاد خلیلی
15- لندی
16- آرامگاه بابر
17- ماهية المنظمات الدولية غير الحكومية
18- العلامة صلاح الدين السلجوقى (آراء و أفكار)
19- خوشنویسان
20- أفغانستان بين قرنين
21- سید جمال الدین افغانى و نخبگان افغانستان
22- استراتيجيات المنظمات الدولية
23- افغانستان و اللغة العربية عبر العصور
24- د دین څو ستورى
25- د ادب څو ستورى
26- تندیسى بر چكاد آزادى
27- افراط در دین و زندگی
28- دور المنظمات في حماية حقوق الإنسان
29- پښتو څنګه وروزو ؟
30- عدیم شغنانى
31- ابن بطوطة فى افغانستان
32- الفقهاء اللمغانيون فى بغداد
33-علامه سلجوقى نویسندهء مقتدر و عالیمقام
34- المياه الافتراضية
35- العوامل المؤثرة فى عملية صنع القرارات
36- عاهلان و شعبان
37- گازرگاه مدفن پیر هرات

(c) ketabton.com: The Digital Library

38- د شرق نابغه
39- حکایات و روایات
40- در مورد رساله‌ء نیچریه
41- سیرة النبی صلی الله علیه وسلم
42- تجلی الله فی الآفاق والأنفس
43- د اپین واټ
44- محمود طرزی رائد الصحافة الأفغانیة
45- دوازده جستار
46- د افغانستان د خلکو دجهاد ادبیات
47- کتابشناسی محمود طرزی
48- یادی از شهید مولانا عبید الله صافی
49- نقش محمود طرزی
50- آیین اختلاف در اسلام
51- دیباچه ها
52- خاورمیانه بعد از بهار عربی
53- متن اصلی رساله‌ء« نیچریه»
54- مولانا منصور انصاری
55- افکار شاعر
56 - احوال و آثار استاد عبد الحی حبیبی
57- یادداشت ها در تاریخ صنایع افغانستان
58- دوی تلپاتی خیری
59 – شاعر أفغانستان المعاصر ؛ الأستاذ خلیل الله خلیلی
60 – حقوق اساسی ، اداری و بین المللی در اسلام
61- از بلخ تا قونیه
62- افغانستان په نولسمې پېړۍ کې
63- افغان، افغانستان او اقبال
64- کلتور پوهنه
65- ترجمه‌ء معانی و تفسیرسوره‌ء کهف
66- السلاطین الغزنویون
67- معاهدة المودة و الصداقة
68- نیچریه د سید جمال الدین افغانی لومړنی چاپ شوی رساله
69- تجدید الفکر الدینی بین جمال الدین و إقبال
70- سده‌ء سید در روزنه‌ء سراج الأخبار
71- جاده‌ء افیون
72- پنج خطابه
73- آواز
74- حقوق زن در اسلام و غرب
75- رد المسح علی الجوربین .
76- مقالات الندوة العلمیة (مصریة فی بلاد الأفغان)
77- عبقریان او نوری قصی

(c) ketabton.com: The Digital Library

78- کابلیان و کابلستان
79- منتخب شعرونه
80- خاطرات ظفر حسن ایبک
81- فرمانروایان افغانستان
82- وقایع مهم افغانستان
83- شفیق له امامت نه تر صدارته
84- شفیق از ولادت تا شهادت
85- محمد موسی شفیق کتابات ، حوارات و خطابات
86- کویت؛ کشور کوچک با امکانات بزرگ
87- په پښتو ادب کې نوی شعر
88- محمد صلی الله علیه وسلم لوی پیغمبر
89- بگرام
90- بیدارگر عصر
91- نیچریه
92- دپروفیسور خدمتگار د چاپي آثارو لنډه پیژندنه
93- تأثیر فکر الأفغانی فی فلسفة إقبال
94- موسم هجرت سوی شمال
95- از قاهره به کابل
96- سرحد او افغانستان
97- گزیده هایی از سروده های جمشید شعله
98- روسي ادبي ستوري
99- رشوت
100- الإنجازات الثقافية
101- دیباچه های دیگر
102- د کرکې او کینې دیانت
103- نفی خشونت در فرهنگ اسلامی
104- مولانا منصور انصاری
105- دراسة موجزة عن العالم الدكتو رمحمد عمارة
106- حقوق بشر در شریعت اسلامی
107- اکبر نامه
108- الطرق الصوفية فی أفغانستان
109- التحول الديموقراطی و المشاركة السياسية للمرأة
110- نه به تعصب
111- تعصب د تمدنونو ورانوکی
112- السياسة الخارجية الأفغانية تجاه العالم العربی
113- د عربې نړۍ په وړاندې د افغانستان بهرنی سیاست
114- سیاست خارجی افغانستان در قبال جهان عرب

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

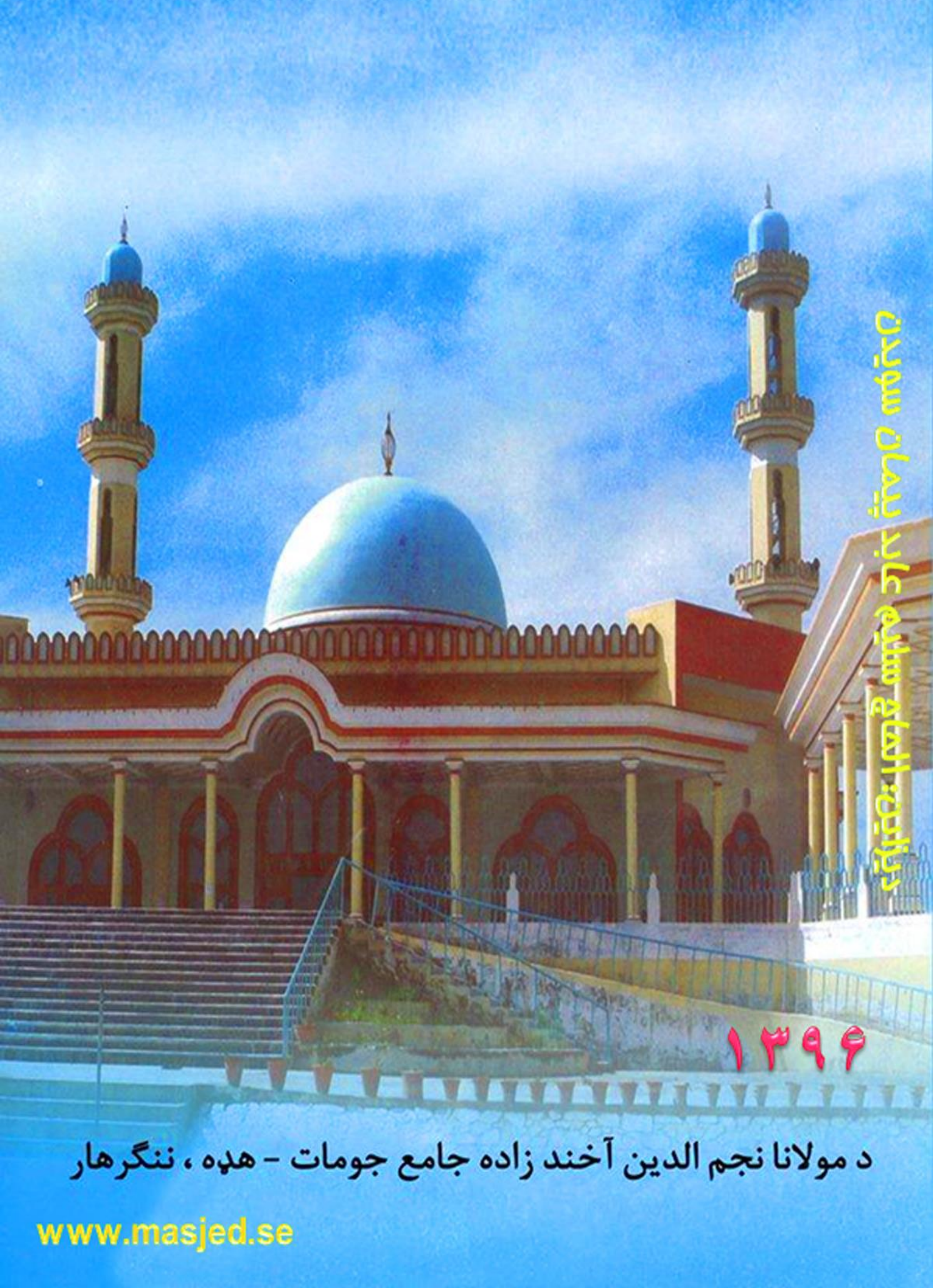

دیزاین: الحاج سلیم عابد پیمان سویدن

۱۳۹۶

د مولانا نجم الدین آخند زاده جامع جومات - هډه ، ننگرهار

www.masjed.se

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library